

IDIL BIRET

THE COMPLETE STUDIO RECORDINGS

1959-2017

“Idil Biret was a pupil and protegee of three of the greatest musicians of the 20th Century...her legacy of albums is worthy of her heritage.”

Richard Dyer BOSTON GLOBE (USA) 24 September 2000

"The Turkish pianist Idil Biret celebrated her 75th birthday last November. To approach and honor this milestone, her own label, distributed by the now-venerable Naxos, has been releasing a series of comprehensive box sets traversing her entire career.

The word 'comprehensive' is not used lightly; in this set (Bach & Mozart Edition) alone, the ninth in the series, we hear performances from her earliest radio broadcasts in 1949 to July of 2016, allowing Biret's changing approaches to these composers' works full documentation and exploration; it's quite a journey, and I have heard no other pianist that has made the complex but still intuitively simple interpretive decisions Biret has made...She is one of the very few pianists who can make not only convincing but uniquely

visionary cases for works as chronologically and stylistically diverse as piano sonatas by Beethoven and Pierre Boulez...Final impressions, after living with this set for several months, are of a musical life in flux. With these enduring compositions as multisided sculptures to be reexamined, the set constitutes a voyage through the developing art of a child prodigy. It goes a long way toward answering questions about where the preternaturally gifted interpreter goes when convention and career opportunity become subservient to artistic pursuit. May it be an example to those embarking on a similar journey."

From Prof. Marc Medwin's article on the Bach & Mozart Edition in the DUSTED Magazine (USA)
June 2017

Idil Biret with Klaus Heymann, the founder of Naxos, in Paris 1992 (top above) and in Shanghai 2012
Idil Biret Naxos'un kurucusu Klaus Heymann'la birlikte, Paris 1992 (üstte) ve Şanghay 2012

IDIL BIRET

STUDIO RECORDINGS 1959-2017

When Idil Biret went to France in 1949 she generated as much excitement as she had earlier done in Turkey. In the fall of that year the French Radio RTF made an interview with Idil and recorded her performing works by Bach, Couperin, Beethoven and Debussy. Later, in February 1953 the RTF made a second series of recordings with Idil following her performance of Mozart's *Concerto for Two Pianos* with Wilhelm Kempff. Both of these are preserved in Idil Biret's archive and are available in this box set. The concert with Kempff was broadcast live by the French Radio but regrettably the tapes of this broadcast, also relayed later by BBC and the Turkish radios, have not yet been located. She played the same Mozart concerto again the same year with the composer Jean Françaix and her teacher Nadia Boulanger conducting. A recording of this concert is included in this box set as a historic document, though the last part of the third movement is missing. These were Biret's first recordings.

The Solo Recordings

Idil Biret first entered a studio to make a professional recording in 1959 when she went to the Maronite Church in rue d'Ulm in Paris to record works of Brahms and Schumann for the French label Pretoria. This was her first LP recording. Thus began a recording career that lasted over half a century and is still going on (in 2017 she recorded works of Mussorgsky, Glazunov and Franck). During this period she made recordings for the labels Pretoria, Vega, Decca, Atlantic/Finnadar, Pantheon, EMI/HMV, Naxos, Marco Polo, Alpha and finally her own label IBA. All of these studio recordings, including some that were never before released commercially, are included in this box set. Of the 130 CDs here, over 100 are solo piano recordings. They include the complete solo piano works of Brahms, Chopin, Rachmaninov, the 48 Preludes and Fugues of Bach in the two books of *The Well-Tempered Clavier*, the 32 Sonatas of Beethoven as well as the two books of *Etudes* of Ligeti and the three Sonatas of Boulez. Major works of Liszt, Mozart, Ravel, Schubert and Schumann are also included here. Additionally, in the box are the works of Alkan, Balakirev, Berg, Berlioz, Boucourechliev, Debussy, Faure, Franck, Françaix, Glazunov, Kempff, Miaskovsky, Mimaroglu, Mussorgsky, Prokofiev, Scarlatti, Scriabin, Stravinsky, Tchaikovsky, Weber and Webern. There are also many piano transcriptions of orchestral works and lieder; Beethoven (The 9 Symphonies), Brahms (Symphonies 3 and 4 and four songs from the cycle *Die schöne Magelone*), Berlioz (*Symphonie fantastique* and *Harold en Italie*), Stravinsky (*The Firebird* and *Petrouchka*), Schubert (Lieder transcriptions), Wagner (Opera transcriptions) and others. Solo works by Turkish composers Adnan Saygun and Ertuğrul Oğuz Fırat complete the list.

The Concerto Recordings

Having made her first solo piano LP in 1959 at the age of seventeen, Idil Biret had to wait nearly three decades before recording with an orchestra in a studio. In 1988, after a concert performance at the Barbican Hall in London, she recorded the 2nd and 4th Piano Concertos of Saint-Saëns with the Philharmonia Orchestra conducted by James Loughran. The Philharmonia Orchestra was established after WWII and employed extensively by a legend of music, the producer Walter Legge, to make recordings for EMI/HMV. It was led by some of the greatest conductors of the 20th Century including Furtwängler, Toscanini, Richard Strauss and Karajan. Many great pianists like Edwin Fischer, Artur Schnabel, Walter Gieseking, Arturo Benedetti Michelangeli, Emil Gilels and Dinu Lipatti had recorded with this orchestra. During the next three decades Biret made recordings of over sixty works for piano and orchestra. Those recorded in studio under the baton of eminent conductors including Jean Fournet, Antoni Wit, José Serebrier, Emil Tabakov, Toshi Shimada have been released on Naxos and IBA under Naxos catalogue numbers. Live recordings of piano concertos from Biret's concerts 1958 onwards with orchestras like Orchestre Colonne de Paris, Boston Symphony, Leipzig Gewandhaus, Leningrad Philharmonic, French Radio Orchestra, Frankfurt Radio Orchestra, Sydney Symphony Orchestra and conductors such as Nadia Boulanger, Eric Leinsdorf, Theodore Guschlbauer, Charles Mackerras, Louis Fremaux, Andrew Davis, Alexander Dimitriev, Heinz Rögner have also been preserved.

The recordings of the piano concertos of Bach, Beethoven, Brahms, Chopin, Liszt, Mozart, Rachmaninov and Schumann are included in the IBA box Editions of these composers. The other concertos recorded in studio and some at concerts are included in the box sets *Concertos and Solo Music Edition* and *20th Century Piano Edition*. The remaining live concert recordings will be included in a future box set to be titled *Idil Biret in Concert*.

Studio Recordings (1988-2016)

Beethoven- Concertos Nos. 1 Op. 15, 2 Op. 19, 3 Op. 37, 4 Op. 58, 5 op. 73; Fantasia for Piano, Chorus and Orchestra Op. 80 **Brahms**- Concertos Nos. 1 Op. 15, 2 Op. 83 **Chopin**- Concertos Nos. 1 Op. 11, 2 Op. 21; Variations on “la ci darem la mano” Op. 2; Fantasia on Polish airs Op. 13; Krakowiak Op. 14; Andante Spianato et Grande Polonaise Op. 22 **Franck**- Symphonic Variations, Les Djinns (Symphonic poem for piano and orchestra) **Grieg**- Concerto Op. 16 **Hindemith**- Piano Music with Orchestra (for Piano Left Hand) Op. 29 (1923); Chamber Music No. 2 for Piano, Quartet and Brass Op. 36 No. 1 (1924); Concert Music for Piano, Brass and Two Harps Op. 49 (1930); Theme with Four Variations (The Four Temperaments) for Piano and Strings (1940); Concerto for Piano and Orchestra (1945) **Liszt**- Concertos Nos. 1, 2; Totentanz for Piano and Orchestra **Massenet**- Concerto **Mozart**- Concertos K. 415, K. 450, K. 453, K. 491 **Rachmaninov**- Concertos Nos. 1, 2, 3, 4; Rhapsody on a Theme of Paganini Op. 43 **Saint-Saëns**- Concertos Nos. 2 Op. 22, 4 Op. 44 **Schumann**- Concerto Op. 54, Konzertstück Op. 92, Introduction and Allegro Op. 134 **Tchaikovsky**- Concertos Nos. 1, 2, 3; Fantasy for Piano and Orchestra Op. 56

Live Concert Recordings (1954-2016 available at this time)

Bach- D minor, F minor **Bartok**- Concerto No. 2 **Brahms**- Concertos Nos. 1 Op. 15, 2 Op. 83 **Beethoven**- Concertos Nos. 1 Op. 15, 2 Op. 19, 3 Op. 37, 4 Op. 58, 5 Op. 73; Fantasia for Piano, Chorus and Orchestra Op. 80 **Chopin**- Concertos Nos. 1 Op. 11, 2 Op. 21 **Erkin**- Concerto No. 1 **Franck**- Symphonic Variations, Les Djinns **İşközü**- Concerto **Liszt**- Concerto No. 1 **Mozart**- Concertos K. 271, K. 466; Concerto for two Pianos K. 365 **Pars**- Concerto No. 1 **Prokofiev**- Concerto No. 3 Op. 26 **Ravel**- Concerto in G major, Concerto in D major for Left Hand **Rachmaninov**- Concertos Nos. 2, 3; Rhapsody on a Theme of Paganini Op. 43 **Reşit Rey**- Variations on an İstanbul Theme for Piano and Orchestra **Saint-Saëns**- Concerto No. 5 **Saygun**- Concerto No. 1 Op. 34 **Schönberg**- Concerto **Shostakovich**- Concerto No. 2 Op. 102 **Tchaikovsky**- Concertos Nos. 1, 2 (original version) **Tippett**- Concerto

(Over 60 piano concertos have been performed and recorded by Idil Biret)

The Chamber Music Recordings

While she has most major works of the chamber music in her repertory, Idil Biret's performances of these, both in concert and recording, are relatively few. She has performed on stage with major artists like the violinist Yehudi Menuhin and cellist Maurice Gendron in the 1970s and played with the London String Quartet in the 1980s. Also, she has given many concerts in the 1970s with the cellist Roderic von Bennigsen, mainly in Germany. Her recording of the Brahms Quintet with LSQ and the cello/piano sonatas with von Bennigsen are included in the *Brahms Edition*. The Schumann Quintet Biret recorded with the Borusan Quartet of Turkey is included in the *Schumann Edition* and the Franck Quintet and Mahler Quartet with the LSQ in the *LP Originals Edition*. All of these are in this box set.

Note

A) It will be noticed that in a few cases the same recordings are found in different editions:

- 1) To the extent possible the original masters were maintained as they are. So, as the two Schumann Introduction and Allegros Op. 92 and Op. 134 were coupled with the two Brahms Concertos in the original Naxos releases, they were left on the same CD as in the *Brahms Edition*. Then, these were coupled with the Schumann Concerto for the *Schumann Edition* to provide on one CD all the works of Schumann for piano and orchestra. Similarly, the Schumann Concerto, originally coupled with the Grieg Concerto on one IBA release, is included in the *Concertos & Solo Music Edition* in the original coupling, hence appearing twice in two different box sets.
- 2) Some of the works in the *LP Originals Edition*, a special box set with the LPs in their original sleeves, will also be found in the *20th Century Edition*, e.g., the Prokofiev Sonatas Nos. 2 and 7, Stravinsky's Petrouchka, solo works of Bartok and Berg.

B) In a number of CDs live concert recordings have been used for the purpose of completion as no studio recording was available. Examples are some concertos in the *20th Century Edition* such as Prokofiev, Shostakovich, Saygun and the Ravel Concertos and Saint-Saëns Concerto No. 5 in the *Concertos & Solo Music Edition*.

EPILOGUE

by Sefik B. Yüksel

On 9 October 1995 Idil Biret was in Warsaw at the Chopin Museum to receive a Grand Prix du Disque Frederic Chopin award for her recording of the complete piano works of Chopin, given once every five years. All the members of the jury of the Chopin Piano Competition that was to take place later in October were present. Biret played a short recital of works by Bach and Chopin. Then, after she was given the prize, the president of the jury told Biret “*You play Chopin as my heart wants to hear it*”¹. Later, in December of the same year, Idil Biret was on the stage of Salle Gaveau in Paris to receive another prize - Golden Diapason of the year 1995 -, given to the best recordings of that year by the *Diapason* magazine, for her recording of the three sonatas of Pierre Boulez. On that occasion the critic of *Diapason*, Pierre Gervasoni, wrote “*Thanks to Biret the piano sonatas of Pierre Boulez find their place in the history of the sonata next to the ultimate pages of Beethoven*”. How was it possible that a pianist could deliver the works of Chopin and Boulez that are so different from one other and are actually at two ends of the spectrum? The answer lies perhaps in the words of the eminent French musicologist and man of letters Marc Pincherle, who wrote in 1959, “*We are in the presence of one of the greatest virtuosos of our time. I do not see in her generation any other pianist who possesses an equal mastery of the keyboard, in the service of such a mature mind so rich in imagination*”. What was remarkable was that Idil Biret is a Turk and she comes from a country which is in the periphery of the world of classical music. With a population that is 99% Moslem, it is an oasis in the desert of Islam so far as classical music is concerned. So, the other question is, “How was it possible that a Turkish girl could do such remarkable things?” To search for an answer we have to go back to year 1927 in Ankara to a conversation between the great German pianist Wilhelm Kempff and Mustafa Kemal Atatürk, the president of Turkey.

It was in June 1982 during a weeklong stay of Idil Biret in Italy with Prof. Kempff in his Villa overlooking the Mediterranean from the Positano village heights that the subject of Prof. Kempff’s visits to Turkey came up. He was particularly happy that day. He had played a Schubert sonata in the late afternoon and Idil had joined him for a photograph taken near his piano. Later in the evening, after dinner, the question of his first visit to Turkey was posed. Was it in the 1930s? “*No, much earlier*” was his reply. “*I first visited Turkey in 1927*”, said Kempff and then continued, “*I gave a recital in Ankara at the Halkevi [a hall for public concerts, theatre shows etc.]. Kemal Pasha [he referred to Ataturk always so] then invited me for dinner with his friends at the Presidential residence [in Çankaya, a hilltop in Ankara]. There was a large gathering of people in the evening and the dinner lasted until about 11.00 pm. As the guests were leaving he asked me to stay behind and when everyone was gone we passed into his study. There Kemal Pasha started the conversation by saying that as part of a drive for modernisation in Turkey, they were introducing many reforms in law, education and other areas affecting public life. He continued to say that classical music was an integral part of the Western culture which was the source of his reform movement. He therefore felt the necessity of the widespread introduction of classical music in Turkey as part of the drive towards modernisation in the country. Kemal Pasha then said that he was afraid that without parallel reforms in music in Turkey his reforms in other areas would remain incomplete. Kemal Pasha then asked my thoughts on how this could be achieved; the schools, the institutions to be formed for this purpose and the eminent musicians and musicologists I may recommend for invitation to Turkey to help build the foundations of classical music. I expressed my ideas, advised him to consult also with Wilhelm Furtwangler on this subject and perhaps invite him to come to Turkey to assist with a plan of organisation to introduce classical music systematically in Turkey. Our discussions continued until 4.00 am in the morning at which time I took my leave.*” Prof. Kempff then looked towards the sea and after a moment of silence said, “*Kemal Pasha was a great man.*”

It was then this great reform movement in music, that brought to Turkey Wilhelm Kempff, Paul Hindemith, Bela Bartok, Carl Ebert, Ninette de Valois, Lico Amar and many other great names in the music world, which resulted in the establishment of new conservatories, orchestras, opera houses, ballet companies, that led to the discovery of the talents of the great soprano Leyla Gencer and the child prodigy Idil Biret among others.

Sadly, the Western world, which initially embraced these talents, opened their great halls, like La Scala in Milan and Theatre Champs Elysees in Paris, to them later stalled when it came to letting them make world careers which, by then, passed through

1 She received the award despite the efforts of a major German record label to prevent her from doing so. For details, see “*Making of the Chopin recordings*” at Major Projects in www.idilbiret.eu

contracts with major record labels. Leyla Gencer never made a studio recording of a complete opera. The studios of the major labels were reserved for Renata Tebaldi, Maria Callas, Victoria de Los Angeles and others who were their own artists. Equally, the major labels, too busy making the careers of a new generation of pianists in the 1960s like Maurizio Pollini, Martha Argerich, Daniel Barenboim, had no place for Idil Biret. Yet, there were others who saw her greatness and opened their studios to her. First among them was Claude Samuel, then the director of the Vega label in France (later director of Radio France Musique). Idil made three LPs for Vega and one for Decca (which had bought Vega) under that contract. Then, in the 1970s, came İlhan Mimaroglu at the Atlantic studios in New York, where Idil made nine LPs for their classical subsidiary Finnadar label including the 2nd *Sonata* of Pierre Boulez and the *Symphonie fantastique* of Berlioz in Liszt's piano transcription, to great critical acclaim. In the early 1980s came a proposal from Mr. Mendelssohn-Bartholdy (direct descendant of the composer) who had earlier established the VOX label. Idil made her first recordings in the new CD medium for his Pantheon label, with Liszt's transcriptions of Schubert songs and Wagner opera music. In 1985 Idil's then agent in the USA, Jacques Leiser, introduced her to an independent producer in Brussels, Michel Devos who proposed to record Liszt transcriptions of two Beethoven Symphonies for release by EMI in Belgium. When EMI Classical's director in Belgium² found these recordings to be world class, he proposed them to the head office in London for international distribution. The director in charge of the international division³, agreed and asked Biret to record the transcriptions of all the nine Beethoven symphonies for release in a box set during the Liszt centennial in 1986. After Idil recorded another symphony, this momentary lapse in judgment was corrected by a senior director of EMI⁴, who wrote to Biret to say that they would not proceed with this project (perhaps he remembered that Idil Biret was Turkish and as such she did not have a large market or perhaps she would be a threat to their other "stars")⁵. By then the author of these lines, a senior airline commercial executive, knew how company decision making process functioned. Going over the director, directly to the chairman of the holding, Thorn-EMI, through influential people, that decision was reversed⁶. EMI gave the go ahead to the project and Biret completed the recording of the remaining six symphonies in two months. She then performed all nine in four recitals at the Montpellier festival in France in July 1986 which were broadcast live all over Europe by Radio France Musique. EMI released the 6 LP box set in September to rave reviews. Suddenly, at the age of forty five, the world discovered Idil Biret. One box set released by EMI was able to do what fourteen other LPs and three CDs released on smaller labels could not do. The market force of the major labels was remarkable. During the next few years Idil played the Beethoven symphony transcriptions all over the world, including New York, London, Paris, Frankfurt, Munich, Milan, Istanbul and Tokyo.

Then, in June of 1989, a telephone call came from the editor of the German *Fonoforum* magazine⁷. He informed Biret that a very important recording proposal would be coming to her from a new label based in Hong Kong and she should give serious consideration to it. In June Idil met Klaus Heymann, the founder of the Naxos label, in Brussels. He asked her if she would record for Naxos the complete works of Chopin. Idil said "Yes." This started a two year marathon during which Biret made fourteen trips to the van Geest (later Clara Schumann) studio in Heidelberg for the recordings of Chopin's solo piano works and two trips to Kosice (then in Czechoslovakia) for the recordings of the works with orchestra. The project was completed at the end of 1992 and after her recital in front of an invited audience of four hundred people at the Ancienne Conservatoire hall in Paris (where Chopin had once played), Idil was presented with the Chopin box set by the Naxos representative in France⁸. The forces that put obstacles in front of Idil at every step of her career tried to stop the Chopin recordings by making negative propaganda about the first few Chopin recordings and the studio acoustics. But, when eminent critics came with outstanding reviews of Biret's Naxos

2 Henry Langlois

3 Andreas von Imhoff

4 Peter Alward - For details, see "Making of the Beethoven recordings" at Major Projects in www.idilbiret.eu

5 Here, the "market" referred to is for the sale of records, and, more importantly, for concerts. It is the concert fees of artists, much of which find their way to the record labels, that allow the system to function. This writer was informed (by Irene Bauer Kempff, daughter of Wilhelm Kempff) that in around 1998 a well known pianist from a country in the far east was paying 100.000 German Marks each month to her record label for recordings and publicity surrounding her activities. This is why many major agencies only took artists to their roll if they had long term contracts with a major label.

6 Thanks are due here for their help to late Ambassador Muhammed Nuri Birgi, Selahattin Beyazit in İstanbul and late Ambassador Rahmi Gümrükçüoğlu and Asil Nadir in London. The recording and editing costs, however, now had to be covered by Idil Biret. The necessary amount, totaling about 90.000 German Marks, was provided by the estate of Nedret Ölcer, Biret's late mother in law.

7 Stefan Mikorey

8 Yves Riesel

recordings, they failed⁹. Chopin was followed by the complete piano solo works and concertos of Brahms and Rachmaninov and, with a sudden modern twist, the three Piano Sonatas of Pierre Boulez that sold 30.000 copies in six months. This amazed Klaus Heymann who had expected a loss on the Boulez venture. As Naxos made only one recording of a work at the time, Biret had to find financing for the recordings of the Brahms and Rachmaninov concertos recordings with the National Radio Orchestra of Poland, Antoni Wit conducting. This became possible thanks to the help of an old family friend, Dr. Nezih Neyzi, and a cousin, Ali Yalman, in Turkey.

When they could not stop Biret from recording for Naxos the forces controlling the classical music industry turned their vengeance on her concert career and blacklisted her in Germany. This meant that she could not be engaged by major concert presenters, orchestras and festivals. A German music lover and admirer of Biret found out about this during a discussion with an eminent concert presenter in Düsseldorf and narrated it in a letter to Biret¹⁰ in 2001 as follows:

"It must have been in autumn 1999 when I met a concert agent in Düsseldorf (his family is well known in the world of culture in the region Düsseldorf-Cologne for more than 50 years). We were talking about this and that and especially about the (in my opinion) bad program of the concert series 'piano solo'. I argued that it is not necessary to invite pianists well known by their name but pianists of a better quality, even if they are not known by everyone in Düsseldorf like Idil Biret or ..."¹¹, because they are real pianists/musicians and not only performers. He replied that it is not easy and that he cannot invite them. When I asked him what he was meaning (whether he cannot = will not or is not able to) he answered more evasively but later confirmed that he is not allowed to. I replied that I could not understand this because Idil Biret had already given concerts in the Tonhalle Düsseldorf during the late 1980s. That is correct, the agent answered, but from the beginning 1990s the times have changed and since Biret started to record for Naxos he is not allowed to invite her. He (then) told me the story of an agent situated in the south of Germany: This agent was 'advised' not to invite some special artists but he did, because he thought that he could invite all artists he wants to. Some months later he tried to invite some artists coming from the (today's) ...¹² group but he was told that they are not interested in giving concerts in this city and/or will not make any contract with him. Most other well known artists followed and some of them had cancelled their contracts (due to 'illness') they had made with him. A year later he had to give up and he agreed to never invite any artist on the so called 'black list'. The Düsseldorf agent further explained that the so called 'black list' is not a paper but only the information given verbally by other 'people' of a high position in the industry (agents, promoters, record industry)..."

That what the Düsseldorf agent said was true is confirmed when the events of that took place at the Schwetzingen Festival in Germany in 1999, outlined below, are taken into account:

In 1999, the 150th anniversary year of Chopin, Schwetzingen dedicated its annual festival to the composer. Four pianists were engaged by the festival including Idil Biret. The eminent musicologist and doyen of German music critics Prof. Joachim Kaiser was invited to give pre-concert conferences on each day's program. Three of the pianists were contract artists of a major German record label ...¹³, while Biret was recording for Naxos, its arch competitor. At the time Biret was the first pianist to have recorded the complete works of Chopin for piano solo and for piano and orchestra. The 15 CD project had won a Grand Prix du Disque Frederic Chopin in Poland in 1995. It is believed that Biret was invited because of Prof. Kaiser's suggestion as he greatly admired her Chopin performances.

Idil Biret was due to perform an all Chopin recital on 15 May. The day before she received at home in Brussels a call from the festival director Dr. Peter Schreiber at 14.00 hrs informing that the pianist who was to play that evening¹⁴ had cancelled and Ms.

9 Tully Potter, Bill Newman, Christopher Headington, Ivan March, Jeremy Nicholas in England, Henry-Louis de la Grange in France, Igor Kipnis, Richard Dyer, Bernard Jacobson in the USA, Joachim Kaiser, Peter Cossé in Germany. For a full description of the events surrounding the recordings, see "Making of the Chopin recordings" at www.idilbiret.eu

10 Jürgen Sack (Letter 15/10/2001), Heinrichs agency in Düsseldorf for which Idil Biret had given a greatly acclaimed recital in Köln in 1990.

11 Name withheld

12 Name withheld

13 Name withheld

14 Anatole Ugorski had walked out after a practice session in the morning saying he was ill and had left Schwetzingen around noon. The recitalist of the prior evening, Lilya Zilberstein, had been asked if she could replace the indisposed pianist and, reportedly, she replied that she could only play the same program of the night before. Then Dr. Schreiber decided to call Idil Biret in Brussels. Biret performed Ugorski's same program that evening.

Biret was asked whether she could perform in his place a Chopin program. Ms. Biret queried the scheduled program of the evening and upon learning that it consisted of 12 Mazurkas, *Polonaise Op. 61* and the *Piano Sonata Op. 58*, she told Dr. Schreiber that she would play exactly the same works as originally programmed. This caused Dr. Schreiber great astonishment as for him this was an unheard of feat.

From that point on it was a matter of logistics; how to get Ms. Biret from Brussels to Schwetzingen in time to give the recital that evening. It had been arranged for her to travel to Stuttgart with a flight departing Brussels at 17.30 hrs. Upon arrival in Stuttgart at 19.00 hrs she boarded a helicopter chartered by the festival organisers and was flown to Mannheim in very bad stormy weather. Mannheim to Schwetzingen was a short ride by car and Ms. Biret arrived there at 20.15. Following a brief practice session she went on the stage at 21.00 and performed the original program of the evening's indisposed artist. The following evening she played her own scheduled concert¹⁵.

Idil Biret's both concerts on 14 and 15 May were broadcast live by the Stuttgart Radio and the concert on the 15th was also recorded by ZDF TV. Prof. Kaiser introduced Idil Biret to his audience on his 15 May pre-concert conference with the following words: "*The pianist you will hear tonight, Idil Biret, is a very special, exceptional musician. She has recorded on 15 CDs the complete piano works of Frederic Chopin. She is also a great artist who is able to give a concert in the evening without knowing that she would do so the same morning; playing as well the very same program originally scheduled for that concert as she did last night.*" Subsequently, at the intermission Prof. Kaiser walked on the stage and behind and publicly embraced Idil Biret.

After the two concerts there were outstanding reviews in the press. The following week Ms. Biret received the following letter from the director of the Schwetzingen Festival:

"Dear, esteemed Mrs. Biret,

I would like to express my sincere thanks to you again for not letting the Ugorski piano-evening fail. You have, with admirable courage, not only stepped in to take over the recital but also - what must be called a sensational action - performed the complete identical program of the indisposed pianist. For that deep thanks and greatest acknowledgement are due to you.

Your own Chopin evening was then the breath-taking testimony of a great artist. We all could experience together how in your hands the wonderful music of Chopin begun truly to blossom. The public adored you and the Festival administration including Prof. Joachim Kaiser was fascinated. Once again our deep, heartfelt thanks for these wonderful evenings.

Dr. Peter Schreiber"

Afterwards, a second pianist¹⁶, who was to have played the day after Biret, also cancelled his recital. This writer believes that these cancellations were not coincidences, but a way of giving notice to the festival's organizers of the consequences of engaging Idil Biret who is on a blacklist. For while, after such an extraordinary feat, normally Biret should have been invited back soon for another concert by the Schwetzingen Festival, she was never again engaged. The director and the organisers of the festival must have learnt their lesson¹⁷.

¹⁵ With the following program - Rondo "a la Mazur" Op. 5, Polonaise Op. 71 No. 2, Andante Spianato et Grande Polonaise Op. 22, Waltzes Op. 64 No. 2, Op. 18 No. 1, Tarantelle, Mazurkas Op. 50 No. 3, Op. 59 Nos. 1, 2, 3, Three Ecossaises, Prelude Op. 45, Scherzo No. 4.

¹⁶ Andrei Gavrilov

¹⁷ Recently, it was once more confirmed that the Düsseldorf agent's statement was relevant also outside Germany. Gerhard Abel, a German friend in Cuernavaca in Mexico, told Idil Biret that they had invited the Ukrainian pianist Pavel Gililov to give a concert there in 2006. He asked who would play in the recital series after himself. When Gerhard said that it would be Idil Biret, Pavel Gililov had frowned and said, "But, she is blacklisted". Gerhard Abel then asked him why. He replied saying "Because she is recording for Naxos which is selling CDs cheaply". Gerhard then said to him that here it was Mexico and not Germany. (As stated to Idil Biret by Gerhard Abel in Cuernavaca, Mexico in September 2016). Much earlier, the German press had noticed the discrimination practiced against the pianist Idil Biret as the following articles indicate: *Frankfurter Algemeine Zeitung* (31 May 2003) "The major labels have until now drawn certain benefits from their close relationship with the concert agents. Brendel, Perahia and Kissin are still under contract with the major labels - while in turn ...Idil Biret does not get a chance to set foot in the Philharmonie [the major concert hall of Frankfurt]."
Die Welt (21 May 2003) "A certain discrimination of the agents against Naxos artists has diminished...but some like Idil Biret...are still not to be found in the concert life of our capital city [Berlin]."
Sadly, around the same time, a young Turkish pianist under contract to a major label also started attacking Biret in Turkey, acting almost like the mouthpiece of these labels, as was reported by a columnist in an İstanbul newspaper.

In 2001 Biret made two further CDs of 20th Century composers for Naxos. The piano transcription (by the composer) of Stravinsky's *Firebird* and the two books of *Etudes* by Ligeti. There seems to be something in modern music that attracts the critics. For, as in the case of the Boulez recordings, an enormous amount of reviews poured in, especially, on the Ligeti CD from all corners of the world, from Ireland to New Zealand. Ligeti became another best seller for Naxos with 20.000 copies sold in a few years. Reportedly, a New York shop owner said immediately after the release of the CD, "*Twenty copies of the Biret/Naxos Ligeti CD came in today. By the evening they were all gone*". No wonder the major labels were unhappy with Biret!

By that time, the worldwide sale of her CDs for Naxos had reached the figure of two million. But, Idil Biret had practically exhausted the repertory that she could record for Naxos which then made only one recording of each work. She very much wanted to record the 32 Sonatas of Beethoven and the major solo works of Bach, Liszt, Schumann, Schubert, Scriabin and other composers as well as the many piano concertos in her repertory. So, Biret set up the label IBA (Idil Biret Archive) in her native Turkey and between 2001 and 2008 she recorded all the Beethoven sonatas in Belgium, with Michel Devos who had recorded the symphony transcription by Liszt in 1985/86. At the same time, thanks to the support of Prof. İhsan Doğramacı, the founder of the Bilkent University and the valuable assistance given by the two deans of the music school there, Ersin Onay and İşın Metin, Biret started making a series of concerto recordings with the Bilkent Orchestra in their conservatory hall. In quick succession she recorded concertos of Franck, Grieg, Liszt, Massenet, Schumann and Tchaikovsky. Then came the major project, Beethoven's five Piano Concertos and the *Fantasy for Piano, Chorus and Orchestra*. These were recorded in Ankara with the Bilkent Symphony Orchestra under the baton of Antoni Wit, the chief conductor of the Warsaw Philharmonic, within two weeks in January 2008.

In 2006, Idil Biret's biography, written in a collaborative effort with Prof. Dominique Xardel, had been published by Buchet-Chastel in France. When Klaus Heymann read the German translation of this book and noted all the new Beethoven recordings she was making, he proposed to distribute the IBA label CDs throughout the world under Naxos catalogue numbers. This was a dream come true. For now Biret could record what she wanted and the recordings would reach music lovers in four corners of the world as they indeed did. With perhaps the exception of Daniel Barenboim, no other pianist had been able to do this before. The new IBA/Naxos collaboration also resulted in another interesting project when Biret recorded all the works for piano and orchestra of Paul Hindemith with the Yale Symphony Orchestra conducted by Toshi Shimada. Hindemith had spent time working both in Ankara and New Haven. Naxos itself released the recordings on a 2CD set during the 50th anniversary of the composer's death in 2013 to again rave reviews. At the same time an agreement was made with Mr. Heymann to obtain the copyrights of all Idil's Naxos recordings to be released in IBA box sets as part of her "Complete Studio Recordings Edition". In quick succession between 2011 and 2018 the ten box sets included here were prepared and released. Most significantly, in 2015 Biret recorded the 48 Preludes and Fugues of Bach's *The Well Tempered Clavier* and other works of Bach. In 2015 and 2016 she also recorded four Mozart concertos with the London Mozart Players, returning to London for the first time since 1988 when she had recorded the 2nd and 4th Piano Concertos of Saint-Saëns with The Philharmonia Orchestra conducted by James Loughran.

Trained under the strict discipline of Nadia Boulanger and tutored by Wilhelm Kempff and Alfred Cortot, Idil Biret came on the world stages when legends of the piano were there (or in the memory of the audiences). When she went on stage in 1959 at the Palais des Beaux Arts in Brussels to perform the Stravinsky *Capriccio* (only with a week's notice) with Hermann Scherchen conducting and the Queen Elisabeth of the Belgians in the audience, she was only eighteen. When she toured the Soviet Union giving sixteen concerts in 1960 upon the invitation of Emil Gilels, she was nineteen and in 1963 when she played Rachmaninov's 3rd *Piano Concerto* in London with the London Philharmonic under the baton of Pierre Monteux and then in Boston with the Boston Symphony conducted by Erich Leinsdorf on 22 November (within an hour of President Kennedy's assassination) she was twenty two. Rachmaninov, Gieseking, Yves Nat, von Koczalsky, Lipatti, Kapell had passed away in the last decades. Horowitz had just stopped playing temporarily. Cortot, Rubinstein, Kempff, Backhaus, Gilels, Richter, Brailowsky, Michelangeli and many others were performing. It was with this background that Marc Pincherle, who knew the performances of all the great pianists of the first half of the 20th Century wrote, "*We are in the presence of one of the greatest virtuosos of our time*". She had been handed the torch of 19th Century piano playing traditions and was to carry it on all the way into the 21st Century. She did this with honour and without compromise. Her career was not made on the back of major record labels' publicity machines or piano competitions. Biret never signed a long term contract with a major label and never entered a piano competition. A top executive of DG, reportedly, had said loudly once that they were an "artist led" label, assumedly lamenting the absence of great artists who led the company to profits. Biret did not become a label artist earning vast sums in the concert circuit through the collusion

between the major record labels and the major impresarios, only to invest much of it into recordings and publicity. There were no magazine cover stories that she had to pay for¹⁸. All the critical reviews of her recordings were genuine¹⁹. Also, in the face of the recent unpleasant revelations about two eminent conductors behaviour, she did not have to bow to any indecent demands of those in the music business to make her career²⁰. While she did not earn much money in the music world she did earn much respect and admiration as the words of Jean-Michel Damian in presenting her on his program “Cordes Sensibles” on Radio France Musique in Paris in 2004 illustrate:

“Idil Biret, you are a legend in the world of musicians and of pianists in particular. You are a legend, first because you were a child prodigy among the most prodigious of the 20th Century. You absolutely amazed everybody and you aroused the admiration of the great people. You were the little girl who, when you were seven years old, played on the radio, when you were eleven you played with Wilhelm Kempff, the Mozart Concerto for two pianos. Everyone who met you, Nadia Boulanger and all the greatest names, admired you. Then you embarked on a career that continued to surprise everyone. We might say that you assaulted Everests, meaning that we knew that in every five or six years Idil Biret would do something incredible. First, it was the complete Beethoven symphonies transcribed by Liszt; next, it was nothing less than the recordings of all of Chopin’s works for which you received a Grand Prix in Poland. Then, about ten years ago, the world was amazed again when you recorded the three sonatas by Boulez, an almost inaccessible peak, difficult to the extreme. You have made seventy recordings and you have received all the medals possible and imaginable. We wonder, ‘Who is this person, Idil Biret, who started out as a magic child and then continues surprising the whole world and whose career is not at all ordinary; she must be someone very special.’ Last week I was in Nantes and all my musician friends were asking me about my next program on France Musique. When I said that I would be receiving Idil Biret they looked at me as if I had said that the Queen of England was coming, because you are a person of legend, somewhat rare and mysterious.”

Conclusion

Issued to celebrate 75th year of Idil Biret’s life and her 70th year on the concert stages, this Edition has ten boxes with 130 CDs containing all her studio recordings. There are here sixty one piano concertos from the more than one hundred in her repertory and almost all the great works of the solo piano literature as well as some important chamber music pieces. There are four DVDs of Idil Biret in concert playing the concertos and solo works of Bach, Beethoven, Liszt, Hindemith and Rachmaninov, two short documentary films, as well as ten booklets totaling around seven hundred pages. This will be followed by a second box set in 2019 with all the available live recordings of Biret’s concerts.

In this Epilogue there is much that was not written before, events not before disclosed and names of persons that were kept confidential for a long time to avoid more harm to Idil Biret from powerful circles in the music business who can make careers and also destroy them. But, there comes a time when these things have to be brought into the open so that the public and future generations know what goes on behind the scenes in the world of classical music and learn what hardships a genius pianist, a product of the great music reform movement in Turkey, faced in the midst of “star” colleagues who feared her²¹ and the forces that control the music business who did not want her presence among their “stars”²².

“Je le sais maintenant. Je n’espère rien, je ne crains rien...je suis libre.”

Nikos Kazantzakis ASCESE p. 34

18 It is known that some music magazines charge large sums of money for interviews and cover stories of artists. A magazine in France was offered 20.000 Euros in cash to publish a cover story on a pianist some years ago and declined the offer. The editor of a well known American magazine recently wrote to Biret demanding payment to publish an interview with her and also to review her recordings. The editor’s argument was that the record labels paid this money in the past but they were no longer doing so. Therefore, he had to reach the artists directly.

19 The agent of a well-known pianist in Germany told the writer of these lines in 2011 that he was now paying critics money by bank transfer and no longer cash in envelopes.

20 This refers to recent revelations in December 2017 that two conductors of international renown were accused of indecent behavior with musicians and had to step down from their posts. Biret also had to face unpleasantness of this nature. On one occasion, in the late 1980s, after the proposal of a Belgian orchestra manager for sexual favours (made in the presence of this writer) was turned down politely, Biret was never again engaged by that orchestra (ONB). The nature of that proposal was too shameful to repeat here.

21 Alfred Brendel, after hearing Biret perform the last movements of Beethoven’s 9th Symphony in the solo piano transcription of Liszt in Brussels in 1988, told the writer of these lines “Because of the ease and mastery with which Idil plays everything, her colleagues are afraid of her.”

22 See various references in the article.

IDIL BIRET was born in Ankara, Turkey. She began to play the piano at the age of three and later studied at the Paris Conservatoire under the guidance of Nadia Boulanger, graduating at the age of fifteen with three first prizes. She was a pupil of Alfred Cortot and a lifelong disciple of Wilhelm Kempff. She embarked on her career as a soloist at the age of sixteen appearing with major orchestras in the principal music centres of the world like Boston Symphony, Leningrad Philharmonic, Leipzig Gewandhaus, London Symphony, Sydney Symphony, Orchestre National de France, Warsaw Philharmonic in collaboration with conductors of greatest distinction such as Erich Leinsdorf, Pierre Monteux, Hermann Scherchen, Gennadi Rozhdestvensky, Rafael Frühbeck de Burgos, José Serebrier, Kazimierz Kord, Antoni Wit. To many major festival appearances may be added membership of juries for international competitions including the Van Cliburn, Queen Elisabeth of the Belgians and Busoni competitions. She has received the Lili Boulanger memorial Award in Boston, the Harriet Cohen / Dinu Lipatti Gold Medal in London, the Polish Cavalry Cross of the Order of Merit, the Adelaide Ristori Prize in Italy, the French Chevalier de l'Ordre National du Mérite and the State Artist distinction in Turkey. Her more than one hundred records since the 1960s include the first recordings of Liszt's transcriptions of the nine symphonies of Beethoven for EMI, Berlioz's *Symphonie fantastique* for Atlantic/Finnadar and for Naxos and IBA the complete piano works of Brahms, Chopin, Rachmaninov, the 32 Sonatas of Beethoven, the three Sonatas of Boulez, the *Etudes* of Ligeti and the *Firebird* piano transcription by Stravinsky, the piano compositions and transcriptions of her mentor Wilhelm Kempff and, most recently, the 48 Preludes and Fugues in *The Well-Tempered Clavier* of Bach. These recordings have sold nearly three million copies. Her Boulez recording the Golden Diapason of the year award in France in 1995 and the complete Chopin recordings have received a Grand Prix du Disque Frédéric Chopin award in Poland the same year. In 2007 the President Lech Kaczyński decorated Biret with the highest order of Poland (Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi) for her contribution to the Polish culture through her recordings and performances of Chopin's music.

CONCERT HALLS performed in / Alexandria- Opera House **Ankara-** CSO Presidential Symphony Orchestra Hall, President's Residence (Çankaya) **Antwerp-** Philharmonic Hall **Beijing-** Conservatory Hall **Berlin-** Schauspielhaus Grosser Saal (Konzerthaus), Philharmonie Kammersaal, Apollo Saal (Staatsoper) **Bogota-** Biblioteca Luis Ángel Arango **Boston-** Symphony Hall, Conservatory Hall **Brussels-** Palais de Beaux Arts **Budapest-** Franz Liszt Conservatory Hall, Congress Hall (National Museum) **Buenos Aires-** Sala Museo Nacional de Arte Decorativo **Cairo-** Opera House, Manasterly Palace **Cape Town-** Philharmonic Society Hall **Caracas-** Teresa Carreño Hall **Chicago-** Ganz Hall, Houston Wortham Center (Cullen Hall) **Dresden-** Semper Oper, Philharmonic Hall **Edinburgh-** Conservatory Hall **Frankfurt-** Alte Oper **Girne-** Bella Pais Monastery **Glasgow-** Symphony Hall, Conservatory Hall **Havana-** Symphony Hall **Helsinki-** Philharmonic Hall, Prague Congress Hall **İstanbul-** Ataturk Opera House, Cemal Reşit Rey Hall, Süreyya Opera Hall, St. Irene Church, Lütfi Kırdar Hall **Ivanovka** (Russia)- Rachmaninov Museum **Johannesburg-** Radio Hall **Köln-** Philharmonic Hall **Leipzig-** Gewandhaus Hall **Lima-** Teatro Municipal **London-** Royal Festival Hall, Queen Elisabeth Hall, Wigmore Hall, Barbican Hall, Cadogan Hall **Los Angeles-** Ambassador Auditorium (Pasadena) **Lugano-** Palazzo dei Congressi **Manchester-** Symphony Hall (of Halle Orchestra) **Mexico City-** Bellas Artes Hall **Moscow-** Tchaikovsky Hall (Moscow Conservatory) **Munich-** Herkulessaal, Gasteig, Carl Orff Hall **New Haven-** (Yale Univ.) Woolsey Hall, Sprague Hall **New York-** Lincoln Center (Alice Tully and Avery Fisher Halls), Cooper Union, UN Assembly Hall, NY Times Center Hall, Carnegie Hall **Paris-** Theatre de Champs Elysees, Salle Gaveau, Radio France, Salle Pleyel, Old Conservatory Hall **Potsdam-** Nikolaisaal, Sans-Souci Palace **Pretoria-** Brooklyn Hall **San Francisco-** Civic Theatre **Santiago de Chile-** Sala Centro Cultural Carabineros de Chile **Sao Paulo-** Sala Sao Paulo **Shanghai-** Symphony Hall, Conservatory Hall **Singapore-** Victoria Hall **St. Petersburg-** Philharmonic Hall **Sydney-** Opera House **The Hague-** Anton Philipszaal **Tokyo-** Casals Hall **Vienna-** Musik Verein Great Hall, Wiener Konzerthaus, Brahms Saal **Warsaw-** Philharmonic Hall, Chopin Museum **Washington DC-** Kennedy Center, Terrace Theatre Library of Congress, Phillips Collection...

ORCHESTRAS performed with / Australia- Sydney Symphony, Melbourne Symphony, Queensland Symphony, Tasmanian Symphony, Western Australian Symphony **Austria-** Orchester des Österreichischen Rundfunks, Volkstümlicher Orchester **Armenian SSR-** State Symphony Orchestra of Armenia **Belgium-** Orchestre Symphonique de la RTBF, Orchestre National de Belgique, Filharmonisch Orkest van Flandern, Orchestre Philharmonique de Liège **Bulgaria-** Rousse State Symphony **Canada-** National Symphony Orchestra (Ottawa), Edmonton Symphony Orchestra, Calgary Symphony Orchestra, Orchestre de Montreal **Cuba-** Orquesta Filarmónica Nacional de Cuba **Czech Republic-** Prague Symphony FOK, Czech Radio Symphony **Denmark-** Aarhus Symfoniorkester **Finland-** Helsinki Philharmonic, Tampere Philharmonic, Turku Philharmonic, Oulu City Orchestra **France-** Orchestre National de France, Association des Concerts Lamoureux, Société des Concerts du Conservatoire, Orchestre Colonne, Orchestre de Lyon, Orchestre de Bordeaux **Georgian SSR-** State Symphony Orchestra **Germany-** Berlin Rundfunk Sinfonieorchester, Dresden Philharmonic, Leipzig Gewandhausorchester, Magdeburg Symphonieorchester, Bamberg Symphoniker, Bochumer Symphoniker, Hamburger Symphoniker, Heidelberg Symphoniker, Symphonie Orchester des Hessischen Rundfunks, Württembergisches Kammerorchester, Nordwestdeutsche Philharmonie, Orchester des Bayerischen Rundfunks, Schwäbisches Symphonieorchester, Städtisches Orchester Solingen, Stuttgarter Kammerorchester, Stuttgarter Rundfunks Symphonieorchester, WDR Rundfunks Symphonieorchester, Aachen Städtische Orchester, Duisburger Symphonie, Karlsruher Symphonie **Greece-** Athens State Orchestra **Hungary-** Budapest Philharmonic **Ireland-** Radio Telefis Eireann Orchestra **Israel-** Israel Chamber Orchestra, Jerusalem Symphony Orchestra **Japan-** Yomiuri Nippon Symphony (Tokyo) **Korea-** KBS Symphony

Orchestra **Latvian SSR**- Latvian Radio Television Symphony Orchestra **Lithuanian SSR**- Vilnius State Symphony **Monaco**- Orchestre Philharmonique de Monte Carlo **Netherlands**- Rotterdams Philharmonisch Orkest, Residentie Orkest den Haag, Limburgs Symphonie Orkest, Frysk Orkest, Brabants Orkest, Noordhollands Philharmonisch Orkest **New Zealand**- New Zealand Symphony Orchestra **Northern Cyprus Republic**- Presidential Symphony Orchestra **Poland**- Warsaw Philharmonic, National Radio Symphony Orchestra (Katowice), Lodz Philharmonic, Krakow Philharmonic, Szczecin Philharmonic, Białystok Philharmonic, Bydgoszcz Philharmonic **Romania**- Enescu State Philharmonic, Cluj State Philharmonic **Russia**- Leningrad Philharmonic, Moscow Radio Television Symphony Orchestra **Singapore**- Singapore Symphony Orchestra **Slovakia**- Slovak Philharmonic Orchestra, Kosice Philharmonic **South Africa**- National Symphony Orchestra (Johannesburg), Cape Town Symphony Orchestra, Symphony Orchestra (Pretoria) **Sweden**- Gävleborgs Symphonieorkester, Norrkopings Orkesterforening **Switzerland**- Orchestre de la Suisse Romande, Orchestra della Radiotelevisione della Svizzera Italiana, Lucerne Festival Strings, Orchestre de Chambre de Lausanne, Zurich Chamber Orchestra **Turkey**- Presidential Symphony Orchestra (Ankara), İstanbul State Symphony, İzmir State Symphony, Adana State Symphony, Antalya State Symphony, Bursa State Symphony, Eskişehir Symphony, Muğla Chamber Orchestra, Bodrum Chamber Orchestra, Bilkent Symphony Orchestra (Ankara), Borusan Symphony Orchestra (İstanbul) **Ukrainian SSR**- Odessa Philharmonic, Kishinev Symphony Orchestra **United Kingdom**- Royal Philharmonic Orchestra, Philharmonia of London, London Symphony Orchestra, London Philharmonic Orchestra, London Mozart Players, Halle Orchestra, Liverpool Philharmonic, BBC Welsh Symphony, BBC Scottish Symphony, BBC Orchestra Manchester, Brighton Philharmonic, Birmingham Symphony, English Chamber Orchestra, Whitehall Orchestra, Worthing Symphony **USA**- Boston Symphony Orchestra, Cincinnati Symphony Orchestra, Baltimore Symphony, New Mexico Symphony, South Dakota Symphony, Louisiana Philharmonic **Venezuela**- Orquesta Filarmónica Nacional de Venezuela **Yugoslavia**- Radio Television Orch. Belgrade...

CONDUCTORS performed with / Gerard Akoka, Yusuf Güler Aksöz, Hamit Alacalioğlu, Ludolf Albert, Demirhan Altuğ, Gerd Albrecht, Franz Allers, Pertev Apaydin, **Mosche Atzmon**, Gürer Aykal, Yvon Baarspul, Alkis Baltas, Mircea Basarab, **Rudolf Baumgartner**, Jacques Bazire, Francesco Belli, Heribert Beissel, Herbert Blomstedt, Wolfgang Bötzchner, Jean Bobescu, Paul Bonneau, **Nadia Boulanger**, **Sir Adrian Boult**, Ernest Bour, Nicholas Braithwaite, Alexander Bresitch, Sylvia Caduff, Pierre Cao, John Carewe, Felix Carrasco, Vanco Cavdariski, Pavel Chemetew, Mircea Cristescu, Iosif Conta, **Aaron Copland**, Theodor Costin, **Sir Andrew Davis**, Cem Deliorman, Gaetano Delogu, Pierre Dervaux, Gerard Devos, **Alexander Dimitreev**, A. Dimitriades, Edgard Doneux, Hans Drewanz, Roelof van Driesten, Veronika Dutarova, Bals Dvorianas, **Sixten Ehrling**, **Miklos Erdelyi**, Erol Erdinç, Samuel Friedman, Patrick Gallois, John Gibbons, Rengim Gökmən, Jörg Faerber, Maxim Fedotov, Janos Ferencsik, Viron Fidecis, Adam Fischer, **Anatole Fistoulari**, **Leon Fleischer**, Eduard Flipse, Alex Fokkens, Lawrence Foster, Louis Fourrestier, **Jean Fournet**, Massimo Freccia, **Louis Fremaux**, Rafael Frühbeck de Burgos, **Piero Gamba**, Georges Georgesco, Sir Alexander Gibson, Luis Miguel González, **Sir Charles Groves**, Raoul Grüneis, Betin Güneş, **Theodor Guschlbauer**, Howard Griffiths, Wolf Dieter Hauschild, Ali Hoca, Albrecht Hofmann, Choo Hoey, Milan Horvat, Damjan Iorio, Çetin İşközü, Jean Pierre Jacquillat, Jussi Jalaz, Neeme Jarvi, Tolga Kashif, **Joseph Keilberth**, **Rudolph Kempe**, Andras Korodi, **Kazimierz Kord**, Stephen Kovacevich, Gustav Kuhn, Janos Kulka, Louis Lane, Espartaco Lavalle, Robert Lawrence, Alexander Lazarev, Pierre-Michel Leconte, Berthold Lehmann, **Erich Leinsdorf**, Maurice le Roux, Gotthold Ephraim Lessing, Andrew Litton, **James Loughran**, **Fabio Luisi**, **Sir Charles Mackerras**, Jerzy Maksymiuk, Cem Mansur, Otto Matzerath, Jean-Baptiste Mari, Vakhtang Matchavariani, David Measham, Jacques Mercier, Vit Micka, Krzysztof Missona, Andrew Mogrelia, **Pierre Monteux**, Franz Welser Möst, Christoph Müller, David Mukeria **Karl Münchinger**, Marcin Nalecz-Niesiolowski, Michael Nebe, Grzegorz Nowak, Georges Octors, Can Okan, İnci Özdiç, Naci Özgür, Willem van Otterloo, Isaac Payn, Jorma Panula, Alain Paris, Jean Perrison, Urpo Pesonen, Michelle Piequemal, Antonio Pirolli, Jean-Bernard Pommier, **Sir John Pritchard**, Alexander Rahbari, Pierre Rao, Russlan Raytschev, Hubert Reichert, **Cemal Reşit Rey**, André Rieu, Michel Rochat, Wojciech Rodek, Mendi Rodan, **Gennadi Rozhdestvenski**, Albert Rosen, Manuel Rosenthal, Myron Romanul, Heinz Rögner, Max Rudolf, Ender Sakpinar, Orhan Şallı, Jerzy Salwarowski, **Thomas Sanderling**, Hiroshi Sano, **Sir Malcolm Sargent**, Robert Satanowski, Adnan Saygun, Nezih Seçkin, Robert Secret, **Hermann Scherchen**, **José Serebrier**, Toshiyuki Shimada, Shmarof, Hikmet Şimşek, Doron Solomon, Peter Sommer, Hubert Soudant, Ferdi Statzer, Karol Stryja, Tadeusz Strugala, Emil Tabakov, **Niyazi Tagizade**, Yoshimi Takeda, James Tuggle, Barry Tuckwell, Walter Tübben, Burak Tütün, Eduard van Remorteel, Jac van Steen, **Vladimir Válek**, Volkmar Voigt, Robert Wagner, Piotr Warcezka, Roland Wambeck, Newton Weyland, Johannes Wildner, Kazimierz Wilkomirski, Dorian Wilson, Piotr Wijatkowski, **Antoni Wit**, Niklaus Wyss, Emin Güven Yaşlıcam, İbrahim Yazıcı...

RECORDINGS on labels VEGA, DECCA, EMI/HMV, ATLANTIC/FINNADAR, NAXOS, IBA in Turkey, United States, England, Ireland, Australia, France, Belgium, Poland, Slovakia and Germany of works by the composers / Charles Valentin Alkan, Johann Sebastian Bach, Miri Balakirev, Bela Bartok, Ludwig van Beethoven, Alban Berg, Hector Berlioz, Andre Boucourechliev, Pierre Boulez, Johannes Brahms, Leo Brouwer, Niccolò Castiglione, François Couperin, Frederic Chopin, Claude Debussy, Ulvi Cemal Erkin, Gabriel Faure, Ertuğrul Oğuz Fırat, Cesar Franck, Jean Françaix, Alexander Glazunov, Edward Grieg, Wilhelm Kempff, Gustav Mahler, Paul Hindemith, Çetin İşközü, Nikolai Miasovsky, İlhan Mimaroglu, Modest Mussorgsky, György Ligeti, Franz Liszt, Jules Massenet, Wolfgang Amadeus Mozart, Ateş Pars, Sergei Prokofiev, Sergei Rachmaninov, Maurice Ravel, Cemal Reşit Rey, Camille Saint-Saëns, Adnan Saygun, Domenico Scarlatti, Franz Schubert, Robert Schumann, Arnold Schönberg, Alexander Scriabin, Dmitri Shostakovich, Igor Stravinsky, Pyotr Ilyic Tchaikovsky, Michael Tippet, Richard Wagner, Carl Maria von Weber, Anton Webern

JURY MEMBERSHIP in piano competitions / **Belgium**- Queen Elisabeth Competition (Brussels) **Canada**- Montreal Competition **China**- Shanghai Competition **France**- Messiaen Competition (Paris), Orleans Competition (Orleans), Modern Music Competitions (Royan, La Rochelle), Debussy Competition (St. Germain en Laye) **Germany**- Bechstein Competition (Düsseldorf), Beethoven Competition (Bonn), Liszt Competition (Weimar), Bayerische Radio Competition (Munich) **Italy**- Busoni Competition (Bolzano) **Netherlands**- Liszt Competition (Utrecht) **Russia**- Sviatoslav Richter Competition (Moscow) **Turkey**- Hacettepe Conservatory Competition (Ankara), Eskişehir Conservatory Competition (Eskişehir), Rachmaninov Competition (İstanbul) **United Kingdom**- Scottish Piano Competition (Glasgow) **USA**- Van Cliburn Competition (Fort Worth/Texas)...

BOOKS PUBLISHED / France- “Une Pianiste Turc en France”, Buchet-Chastel, 2006 Germany- “Eine türkische Pianistin auf dem Bühnen der Welt”, Staccato Verlag, 2007 Russia- “A Turkish Pianist on the World Stages”, Rahmaninov Museum Publications, Ivanovka, 2018 Turkey- “Dünya Sahnelerinde Bir Türk Piyanisti”, Can Yayınları, 2007; “İdil Biret'e Armağan”, Cenap And Vakfı Yayınları, 1996; “İdil Biret'in Çocukluk ve Gençlik Yılları (Hatırlar ve gazete kupürleri defteri)”, Leman Biret, Tarihçi Kitabevi, 2013

MUSIC SCORES PUBLISHED / International Music Company (USA)- As editor - Chopin: Tarantelle, Sonata Op. 4, Bolero Op. 19, Three New Etudes Op. post., Impromptu Op. 51, Fantasie Impromptu Op. 66, Rondos Opp. 1 and 5, Fantasy Op. 49, Barcarolle Op. 60, Allegro de Concert Op. 46 Schott Music (Germany)- Her own solo piano transcriptions - Brahms Symphony No. 4 (2018), Symphony No. 3 (2019), Four songs from the cycle “Die schöne Magelone” (2019)

FILM SOUNDTRACKS WHERE BIRET'S RECORDINGS WERE USED / Phantom Thread (2018), Love is Strange (2014), Transamerica (2005), Kinsey (2004), Bad Santa (2003), Possible Forms (2000), People vs Larry Flynt (1997), Don't (Documentary – Academy Award 1975)...

DECORATIONS AND PRIZES / England- Harriet Cohen - Dinu Lipatti Gold Medal France- Chevalier de l'Ordre National du Mérite, Golden Diapason of the year (Paris) Italy- Adelaide Ristori prize Poland- Krzyzem Kawalerskim Orderza Zaslugi, Grand Prix du Disque Frederic Chopin Turkey- State Artist USA- Lily Boulanger Memorial prize (Boston)...

Note: The above is a selection and not a complete list

THANKS ARE DUE HERE BY IDIL BIRET TO

President Kemal Atatürk for the music reform movement in Turkey

President İsmet İnönü, Minister of Education Hasan Ali Yücel and the Turkish Parliament for the special law of 1948 that allowed her to be educated at the Paris Conservatory

Mithat Fenmen, Lazar Lévy, Nadia Boulanger, Jacques Fevrier, Andrée Bonneville, Wilhelm Kempff, Alfred Cortot, Arthur Rubinstein, Wilhelm Backhaus, Emil Gilels, Alfred Brendel, Leyla Gencer, Mahmut Ragıp Kösemihal, Adnan Saygun, Nevid Kodallı for their instructions, guidance and support

Claude Samuel, İlhan Mimaroglu, Michel Devos, Jacques Krischer, Laure Renaud-Gou, Heinz Jansen, Martin Sauer, Günter Appenheimer, Mateusz Zechowki, Andrew Lang, Rachel Smith, Engin Tunas̄ar, Engin Aksan, Yalçın Tuğsavul, Ozan Sarier, Kerim Selçuk and others for producing, engineering, editing and the digital transfers her recordings

W.L. Hofmann (Australia), March Pincherle, Claude Rostand, Jacques Lonchamp, Henry-Louis de la Grange, Pierre Gervasoni, Bernard Gavoty, Jean Roy (France), Karl Schumann, Joachim Kaiser, Carsten Dürer, Peter Cossé, Ingo Harden (Germany), Paul Tinel (Belgium), Bernard Jacobson, Richard Dyer, Igor Kipnis, Donald Henahan, Gary Lemco, Patrick Meanor, Jed Distler, Marc Medwin, Robin Friedman (USA), Jacob Siskind, Roger Knox (Canada), Tully Potter, Ivan March, Christopher Headington, Bill Newman, Calum Mac-Donald, Jeremy Nicholas, Jeremy Siepmann, Bryce Morrison, James Jolly, David Denton (UK), Erik Tawastsjerna (Finland), José Luis Arévalo (Spain), Teresa Ksieska-Falger (Poland), D. Blagoy (Soviet Union/Russia) and others for articles, reviews of her concerts and recordings

Nermin Suley Unat, Faruk Yener, Selmi Andak, Leyla Pamir, Filiz Ali, Doğan Hızlan, Sedat Ergin, Zeynep Oral, Evin İlyasoğlu, Serhan Bali, Serhan Yedī, Şefik Kahramankaptan, Erhan Karaesmen and others for articles on her concerts and recordings in Turkey

Sir Ian Hunter (Harold Holt), Emmy Tillett & Beryl Ball (Ibbs & Tillett), Camille Kiesgen (Agence Kiesgen), Jacques Leiser (Leiser Artists), Gunilla Loding (Svensk Konsertdirektion), Tony Purkiss, Ömer Umar, Panayot Abacı for managing her concert affairs

Keith Anderson, Bill Newman, İlhan Mimaroglu, Claude Samuel, Sir Humphrey Searle, Gottfried Wagner and many others for the music notes of her recordings

Peter Bromley, Murat Özatila for editing booklets and Kuno Lam, Kerem Demir, Ali Ergün for preparing artworks of IBA CDs Prof. Dominique Xardel, Prof. Remy Stricker, Prof. Fritz Neumark, Russel Hoban, Üner Birkan, Leman Biret, Cahit Kayra for writing about her in books and memoirs

Claude Delarue (Buchet-Chastel, France), Carsten Dürer (Staccato Verlag, Germany), Ayça Sezen (Can Yayıncıları, Turkey), Mehmet Başman (Cenap And Vakfi, Turkey), Necip Azakoğlu (Tarihçi Kitabevi, Turkey), Alexander Ermakov (Rachmaninov Museum in Ivanovka, Russia) for editing and/or publishing the books on her life

Günes Gery, Üner Birkan, Christiane Winkler, Gertrude Kimeklis for translating her book *Une Pianiste Turque en France* into English, Turkish, German and Russian

International Music Company IMC (USA), Schott Music (Germany) for publishing the piano scores that she has edited or transcribed

Eytan İpeker, Yoel Meranda, Yalçın Tuğsavul for the production of her concert films and the documentary on her life

To all those, too many to list here, who interviewed her for articles in newspapers and magazines around the world

Mihriye and Nedret Ölcer, Dr. Nezih Neyzi, Prof. İhsan Doğramacı, Ali Yalman, Yüksel Erimtan, Asil Nadir, Şevket Sabancı, Şevket Evliyagil, Ahmet Ertegün, Güngör Mimaroglu, Ahmet Erenli, Prof. Talat Halman, Ambassadors Muharrem Nuri Birgi, Rahmi Gümrükçüoğlu, Yüksel Söylemez, Pulat Tacar, Tansuğ Bleda, Hüseyin Avni Botsalı for their invaluable assistance in the realisation of her many projects of concerts, recordings, books, films

Leon Joffe (South Africa), Vasilios Mitsopoulos (Greece), Selçuk Altun (Turkey), Magnus Jacobsson (Sweden), Svein Solberg (Norway), Nivedi Tahr (India), Robert Stumpff II (USA), Ciro Goncalves Dias Jr. (Brasil), Frederic Marsal (France), Teachers at the Canton Conservatory (China) and countless other music lovers from all around the world who sent messages to her

President Lech Kaczyński, for decorating her with the highest order of Poland

Finally, Klaus Heymann of Naxos who became a beacon of hope to musicians and music lovers all over the world by producing and distributing quality recordings at low prices making them accessible to everyone.

*"As to my personal attitude towards criticism, I confess in the brief the following:
If my works are good and of any importance, they will maintain their place
in spite of all adverse criticism... If my works are of no account, the most
gratifying success of the moment and the most enthusiastic approval...cannot
make them endure."* **RICHARD STRAUSS**

İDİL BİRET

STÜDYO KAYITLARI 1959-2017

İdil Biret 1949'da Fransa'ya gittiğinde daha önce Türkiye'de yaratmış olduğu kadar heyecan yarattı. O senenin sonbaharında Fransız Radyosu RTF, İdil ile röportaj yapıp Bach, Couperin, Beethoven ve Debussy'nin yapıtlarını çalarken kaydetti. Daha sonra, 1953 Şubatında RTF, İdil'in Wilhelm Kempff ile beraber Mozart'in *İki Piano İçin Konçerto*'sunu çalmasından sonra ikinci bir kayıt serisi yaptı. Bunların her ikisi İdil Biret'in arşivinde saklanmaktadır ve bu kutu setinde mevcuttur. Kempff ile olan konser Fransız Radyosu tarafından canlı olarak yayınlanmıştı ancak daha sonra BBC ve Türk radyoları tarafından da aktarılacak olan bu yayının kasetleri henüz bulunamadı. Aynı Mozart konçertosunu aynı sene kompozitör Jean Françaix ile beraber ve öğretmeni Nadia Boulanger'nin kondüktörlüğü ile çaldı. Üçüncü bölümün son kısmı eksik olmasına rağmen konserin bir kaydı bu kutu setine tarihsel belge olarak dahil edilmiştir. Bunlar Biret'in ilk kayıtları idi.

Solo Kayıtlar

İdil Biret, profesyonel kayıt yapmak üzere bir stüdyoya ilk defa 1959'da, Paris'te Ulm Sokağı'ndaki Marunî Kilisesinde Brahms ve Schumann'ın yapıtlarını Fransız plak şirketi Pretoria için kaydettiği zaman girdi. Bu onun ilk LP kaydıydı. Böylece yarı asır aşkın bir süre kapsayacak ve hâlâ devam eden kayıt kariyeri başladı (2017'de Mussorgsky, Glazunov ve Franck'in yapıtlarını kaydetti). Bu süre boyunca Pretoria, Vega, Decca, Atlantic/Finnadar, Pantheon, EMI/HMV, Naxos, Marco Polo, Alpha ve nihayet kendi şirketi IBA ile kayıtlar yaptı. Daha önce piyasaya çıkartılmamış birkaç tane kayıt dahil bu stüdyo kayıtlarının hepsi bu kutu setinde mevcuttur. Buradaki 130 CD'nin 100'den fazlası solo piyano kayıtlarıdır. Bunlara Brahms'in, Chopin'in, Rachmaninov'un yapıtları, Bach'in *Das Wohltemperierte Clavier*'in iki kitabından 48 Prelûd ve Füg'ü, Beethoven'in 32 Sonat ile Ligeti Etüdlerinin iki kitabı ve Boulez'in üç Sonatı dahildir. Kutu'da ayrıca Alkan'ın, Balakirev'ın, Berg'ın, Berlioz'un, Boucourechliev'in, Debussy'nin, Faure'un, Franck'in, Françaix'nin, Glazunov'un, Kempff'in, Miaskovsky'nin, Mimaroglu'nun, Mussorgsky'nin, Prokofiev'in, Scarlatti'nin, Scriabin'in, Stravinsky'nin, Tchaikovsky'nin, Weber'in ve Webern'in yapıtları mevcuttur. Ayrıca birçok orkestral yapıtin ve liedin piyano transkripsiyonları mevcuttur: Beethoven (9 Senfoni), Brahms (3. ve 4. Senfoniler ve *Die schöne Magelone*'den dört şarkısı), Berlioz (*Symphonie fantastique* ve *Harold en Italie*), Stravinsky (*Ateşkuşu* ve *Petruşka*), Schubert (Lieder transkripsiyonları), Wagner (Opera transkripsiyonları) ve başkaları. Türk kompozitörleri Adnan Saygun ve Ertuğrul Oğuz Fırat'ın yapıtları bu listeyi tamamlıyor.

Konçerto Kayıtları

İdil Biret, ilk solo piyano LP kaydını 1959'da on yedi yaşında yaptıktan sonra, stüdyoda bir orkestra ile kayıt yapmak için otuz sene ve CD'nin gelişini beklemek zorunda kaldı. 1988'de, Londra'daki Barbican Hall'daki bir konser sonrası, Saint-Saëns'in 2. ve 4. Piyano Konçertolarını James Loughran'ın kondüktörlüğyle Philharmonia Orkestrası ile kaydetti. Philharmonia Orkestrası, II. Dünya Savaşı sonrasında kurulmuş, ve müzik efsanesi prodütör Walter Legge tarafından EMI/HMV için kayıt yapmak için sıkça işe alınmıştır. Fürtwängler, Toscanini, Richard Strauss ve Karajan gibi 20. yüzyılın en büyük kondüktörleri tarafından idare edilmiştir. Edwin Fischer, Artur Schnabel, Walter Gieseking, Arturo Benedetti Michelangeli, Emil Gilels ve Dinu Lipatti gibi birçok büyük piyanist bu orkestra ile kayıt yapmıştır. Jean Fournet, Antoni Wit, José Serebrier, Emil Tabakov, Toshi Shimada gibi saygın kondüktörlerin eli altında stüdyoda yapılan kayıtlar, Naxos'un katalog numaraları ile Naxos ve IBA tarafından yayınlanmıştır. Biret'in 1958'den itibaren Orchestre Colonne de Paris, Boston Symphony, Leipzig Gewandhaus, Leningrad Philharmonic, French Radio Orchestra, Frankfurt Radio Orchestra, Sydney Symphony Orchestra ve Nadia Boulanger, Eric Leinsdorf, Theodore Guschlbauer, Charles Mackerras, Louis Fremaux, Andrew Davis, Alexander Dimitreev, Heinz Rögner gibi kondüktörlerle çalınmış piyano konçertolarının canlı kayıtları da korunmuştur.

Bach'ın, Beethoven'ın, Brahms'ın, Chopin'ın, Liszt'ın, Mozart'ın, Rachmaninov'un ve Schumann'ın piyano konçertolarının kayıtları, bu kompozitörlerin IBA kutu edisyonlarında mevcuttur. Stüdyoda kaydedilmiş öbür konçertolar ve birkaç konser, *Congertos and Solo Music Edition* ve *20th Century Piano Edition*'da mevcuttur. Geri kalan canlı konser kayıtları, ileride *İdil Biret in Concert* ismini taşıyacak olan bir kutu setine dahil edilecektir.

İdil Biret, 60'tan fazla piyano konçertosunu konserde çalmış ve kaydetmiştir.

Oda Müziği Kayıtları

Repertuarında oda müziğinin başlıca yapıtlarını bulundurmasına rağmen, İdil Biret'in konserde veya kayıtta icra ettiğlerinin sayısı nispeten azdır. 1970'lerde Kemancı Yehudi Menuhin ve viyolonselist Maurice Gendron gibi önemli sanatçılar ile sahnede yer almıştır ve 1980'lerde London String Quartet ile calmıştır. Ayrıca 1970'lerde viyolonselist Roderic von Bennigsen ile çoklukla Almanya'da birçok konser vermiştir. LSQ ile yaptığı Brahms Quintet kaydı ve von Bennigsen ile kaydettiği viyolonsel piyano sonatları, *Brahms Edition*'a dâhil edilmiştir. Biret'in Türkiye'deki Borusan Quartet ile kaydettiği Schumann'ın Quintet'i, *Schumann Edition*'a, ve LSQ ile kaydettiği Franck'ın Quintet'i ve Mahler'in Quartet'i de *LP Originals Edition*'a dâhil edilmiştir. Bunların hepsi bu kutu setinde mevcuttur.

Not

A) Birkaç durumda aynı kayıtlar farklı kutularda kullanılmıştır:

- 1) Kullanılan orijinal masterlar mümkün olduğu ölçüde korunmuştur. Örneğin, Schumann'ın iki eseri, *Introduction and Allegro Op. 92* ve *Op. 134*, orijinal Naxos CD'lerinde iki Brahms Konçertosuyla birlikte yayınlandıktan *Brahms Edition*'da da aynen muhafaza edildiler. Fakat bunlar daha sonra *Schumann Edition*'da Schumann Konçerto ile birleştirilerek bir CD üzerinde tekrar verildiler. Benzer şekilde, IBA CD'sinde Grieg Konçerto ile birleşmiş olan Schumann Konçerto, *Concertos & Solo Music Edition*'da aynı şekilde yer aldı. Böylece Schumann Konçeto iki ayrı kutuda yer almış oldu.
 - 2) Özgün kapakları ile LP'leri içeren özel bir kutu seti olan *LP Originals Edition*'daki eserlerin bazıları *20th Century Piano Edition*'da da yer aldı: Örneğin Prokofiev'in 2. ve 7. Sonatları, Stravinsky'nin Petrouchka'sı, Bartok ve Berg'in solo eserleri gibi.
- B) Sınırlı sayıda CD'de, stüdyo kaydı mevcut olmadığı için, tamamlanma amacıyla canlı konser kayıtları kullanılmıştır: Örneğin *20th Century Edition*'da Prokofiev, Shostakovich, Saygun Konçertoları ile *Concertos & Solo Music Edition*'da Ravel Konçertoları ve Saint-Saëns'in 5. Konçerto'su gibi.

SONSÖZ

Şefik B. Yüksel

İdil Biret, beş senede bir verilen Grand Prix du Disque Frederic Chopin ödülünü Chopin'in tüm eserlerinin kayıtları için almak üzere 9 Ekim 1995'te Varşova'daydı. Daha sonra, Ekim ayında yapılacak Chopin Piyano Yarışmasının juri üyelerinin hepsi oradaydı. Biret, Bach ve Chopin'in eserlerinin yer aldığı kısa bir resital verdi. Sonra, ödülü almış olduğunda juri başkanı Biret'e "Chopin'i kalbimin duymak istediği şekilde çalıyorsunuz" dedi¹. İdil Biret, aynı senenin Aralık ayında Pierre Boulez'in üç sonatının kayıtları için başka bir ödül almak üzere - 1995 senesinin Golden Diapason'u, *Diapason* dergisi tarafından o senenin en iyi kayıtlarına verilen ödüllü - Paris'teki Salle Gaveau'nun sahnesindeydi. *Diapason*'un eleştirmeni Pierre Gervasoni "Biret'in sayesinde Pierre Boulez'in piyano sonatları Beethoven'in eşsiz sayfalarının yanında tarihte yerini almıştır" diye yazdı. Bir piyanistin birbirinden bu kadar farklı olan, aslında bir spektrumun farklı uçlarında duran Chopin ve Boulez'in eserlerini böylesine ustalıkla çalması nasıl mümkün oldu? Bunun cevabı belki de saygın Fransız müzikolog ve yazar Marc Pincherle'in sözlerinde bulunabilir. Pincherle 1959'da şöyle yazmıştı: "Zamanımızın en büyük virtüözlerinden birinin huzurunda bulunuyoruz. Onun kuşağında klavyeye aynı düzeyde hâkim olup bu hâkimiyetin bu kadar olgun bir akla ve zengin bir hayal gücüne hizmet ettiği başka hiçbir piyanist görmüyorum." En dikkate değer nokta, İdil Biret'in Türk olması ve klasik müzik dünyasının dış çevresinde bulunan bir ülkeden geliyor olmasıdır. Burası, %99 Müslüman olan nüfusu ile klasik müzik konusunda İslam dünyasında adeta bir vahadır. O zaman öbür soru ise bir Türk kızının böylesine olağanüstü şeyleri nasıl gerçekleştirebilmiş olduğunu sorunun cevabını bulmak için 1927 senesine, Ankara'da büyük Alman piyanist Wilhelm Kempff ile Türkiye'nin Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk arasında geçen bir konuşmaya dönmek gerekir.

1982 yılı Haziran ayında, İdil Biret'in bir hafta boyunca Prof. Kempff'in İtalya'da Positano kasabasındaki Akdeniz'e nazır villasında misafir olduğu dönemde, konuşmalar sırasında, Prof. Kempff'in Türkiye'ye yaptığı ziyaretler gündeme geldi. Prof. Kempff o gün özellikle çok keyifli idi. Akşamüzeri piyanosunda Schubert'in bir sonatını çalmış sonra da güneş batarken İdil ile piyanosunun yanında fotoğraf çekti. Akşam yemeğinin ardından gecenin ilerleyen saatlerinde Profesör'e Türkiye'ye ilk ziyareti ile ilgili soru yöneltildi. 1930'lu yıllarda mı gitmişti ilk defa Türkiye'ye? "Daha önce" diye yanıtladı Profesör ve "Türkiye'ye ilk kez 1927 yılında gittim" diyerek devam etti. "Ankara Halkevinde bir resital verdim. Kemal Paşa [Kempff Atatürk'ten hep böyle söz ederdi] beni arkadaşlarıyla birlikte Çankaya'da yemeğe davet etti. Kalabalık bir sofrada yenen yemek saat 23'e kadar sürdü. Konuklar ayrılmaya başlarken Paşa benim kalmamı istedi ve herkes gidince beraber çalışma odasına geçti. Kemal Paşa Türkiye'yi modernleştirme çalışmaları doğrultusunda hukuk, eğitim ve diğer pek çok alanda reformlar yapmakta olduğunu anlatarak konuşturamamı başlattı. Sonra, klasik Batı müziğinin bu reform hareketinin kaynağını oluşturan batı Avrupa kültürü'nün ayrılmaz bir parçası olduğunu söyleyerek, çağdaşlaşmanın gereği olarak klasik müziğin Türkiye'de yayılmasının önemine değindi. Kemal Paşa sözüne devam ederek müzикte de benzer reformlar yapılmadığı takdirde diğer sahalarda gerçekleştirilen reformların eksik kalacağından ve yerine oturmayacağından endişe ettiğini söyledi. Kemal Paşa, bunun nasıl başarılabileceği, ne tür okul ve kurumların kurulması gerektiği ve klasik müziğin temellerini atmak için Türkiye'ye hangi değerli müzisyen ve müzikologların davet edilebileceği konusunda düşüncelerimi öğrenmek istediler. Görüşlerimi kendisine aktardım ve bu konu ile ilgili olarak Wilhelm Furtwangler'e [büyük Alman orkestra şefi] danışabileceğini, hatta Türkiye'de klasik müziğin sistemli bir şekilde yerleşip yayılması için hazırlanabilecek bir organizasyon planına yardım etmesi için kendisini Türkiye'ye davet edebileceğini belirttim. Konuşmamız sabah saat 4'e kadar sürdü. Sonra izin isteyerek yanından ayrıldım." Prof. Kempff bu sözlerinin ardından denize doğru baktı ve bir süre sessiz kaldıktan sonra "Kemal Paşa büyük insandı." dedi.

O zaman Türkiye'ye Wilhelm Kempff'i, Paul Hindemith'i, Bela Bartok'u, Carl Ebert'i, Ninette de Valois'yi, Lico Amar'ı ve müzik dünyasının pek çok başka büyük ismini getirten, bu büyük müzik reformuydu. Bunun sonucunda kurulan yeni konser-tuvarlar, orkestralalar, opera binaları, bale toplulukları, büyük soprano Leyla Gencer ve harika çocuk İdil Biret gibi pek çok yeteneğin keşfine yol açtı.

Maalesef, ilk başta bu yetenekleri kucaklamış olup Milano'daki La Scala'nın ve Paris'teki Theatre Champs Elysées'nin kapılарını açmış olan Batı dünyası, daha sonra artık büyük plak şirketleri ile imzalanan dünya kariyerlerini ilerletmeye gelince ağırdan

1 Büyük bir Alman plak şirketinin onu engelleme çabalarına rağmen ödül kazandı. Daha fazla bilgi için bkz: www.idilbiret.eu, Major Projects'te, "Making of the Chopin recordings"

almaya başladı. Leyla Gencer, hiçbir zaman tam bir operanın stüdyo kaydını yapmadı. Büyük plak şirketlerinin stüdyoları, kendi sanatçıları olan Renata Tebaldi, Maria Callas, Victoria de Los Angeles gibilerine ayrılmıştı. Aynı şekilde, Maurizio Pollini, Martha Argerich, Daniel Barenboim gibi 1960'ların yeni piyanist kuşağının kariyerlerini yapmakla meşgul olan büyük plak şirketlerinin İdil Biret'e ayıracak yerleri yoktu. Yine de başkaları, önemini görmüş olup ona stüdyolarını açtı. Bunların arasında ilki, Fransa'daki Vega plak şirketinin müdürü olan (daha sonra Radio France Musique'in müdürü) Claude Samuel idi. O kontrat altında İdil, Vega için üç ve (daha sonra Vega tarafından satın alınacak olan) Decca için bir LP yaptı. Daha sonra 1970'lerde New York'taki Atlantic firmasından İlhan Mimoğlu'ndan bir teklif geldi; ve İdil, onlara bağlı, klasik müziğe ihtisas eden Finnadar plak şirketi için Pierre Boulez'in 2. *Sonat*'ı ve Liszt tarafından yapılan Berlioz'un *Symphonie fantastique* uyarlaması dâhil çok olumlu eleştiriler alan dokuz LP yapacaktı. 1980'lerin başında, daha önce VOX plak şirketini kurmuş olan (besteci'nin doğrudan büyük torunu) Bay Mendelssohn-Bartholdy'den bir teklif geldi. İdil, onun Pantheon plak şirketi için Liszt'in Schubert şarkıları ve Wagner opera müziği uyarlamalarının dâhil olduğu ilk CD kayitlarını yaptı. 1985'te İdil'in o zamanki ABD temsilcisi Jacques Leiser, onu Brüksel'deki bağımsız bir prodütörle, Michel Devos ile tanıttı. Michel Devos, iki Beethoven Senfonisinin Liszt tarafından yapılan uyarlamalarını Belçika'daki EMI şirketi için kaydetmeyi teklif etti. EMI Classical'in Belçika'daki müdürü² kayitları dünya standardında bulunca, bunları Londra'daki genel merkeze dünya dağıtımını için teklif etti. Uluslararası bölümünün müdürü³ aynı fikirdeydi ve Biret'ten 1986'da Liszt'in ölümünün yüzüncü yılı için Beethoven'in dokuz senfonisinin uyarlamalarının tamamının kayitlarını yapmasını istedi. İdil bir senfoni daha kaydettikten sonra bu teklif, Biret'e bu projeye devam etmeyeceklerini yazan EMI'in kıdemli bir müdürü⁴ tarafından geri alındı (belki İdil Biret'in Türk olduğunu ve bu nedenle büyük bir pazarı olmadığını hatırlamıştı veya şirketin öbür "yıldızları" için bir tehlike teşkil ettiğini düşünmüştü)⁵. Bu satırların yazarı o dönemde işleri icabı şirketlerde kararların nasıl verildiğini çok iyi biliyordu. Müdürü aşip Thorn-EMI holdinginin genel başkanı ile temasa girilerek bu karar tersine çevrildi⁶. EMI projenin yapılmasına tekrar izin verdi ve Biret geri kalan altı senfoninin kayitlarını iki ayda tamamladı. Daha sonra, senfonilerin hepsini Fransa'da 1986 Temmuzunda canlı olarak Radio France Musique tarafından Avrupa'nın heryerine yayınlanan dört resitalde çaldı. Böylece birden dünya kırk beş yaşında İdil Biret'i keşfetti. EMI tarafından yayınlanan altı LP bir kutu, daha küçük plak şirketlerinin yayınladığı on dört LP ve üç CD'nin yapamadığını yaptı. Büyük plak şirketlerinin pazardaki gücü olağanüstüydü. Takip eden yıllarda İdil Beethoven senfoni uyarlamalarını New York, Londra, Paris, Frankfurt, Münih, Milano, İstanbul ve Tokyo dâhil bütün dünyada caldı.

Çok geçmeden, 1989 Haziran ayında Alman *FonoForum* dergisinin editöründen⁷ bir telefon geldi. Hong Kong merkezli yeni kurulan bir plak şirketinin İdil'e bir kayıt anlaşması teklif edecegi ve bu teklifi ciddi bir şekilde değerlendirmesinin iyi olacağı söylendi. Böylece Temmuz ayında İdil, Naxos plak şirketinin kurucusu Klaus Heymann ile Brüksel'de tanıtı. Klaus Heymann İdil'e Naxos için Chopin'in tüm eserlerini kaydetmesini teklif etti. İdil de "Ohur." dedi. Bu konuşma, İdil'i Chopin'in solo piyano eserlerinin kaydı için Heidelberg'deki van Geest (daha sonra Clara Schumann) stüdyosuna on dört kere ve orkestra eserleri için (o zamanlar Çekoslovakya'da olan) Kosice'ye iki kere götürecek iki yıl süren bir maraton başlattı. Bu proje 1992 sonunda bitti ve Paris'teki (Chopin'in bir zamanlar yaşadığı) Ancienne Conservatoire salonunda dört yüz kişilik davetli seyirciye bir konser verdikten sonra Naxos'un Fransa temsilcisi⁸ İdil'e Chopin'in bütün eserlerini içeren kutuyu (15 CD) sundu. Kariyerinin her aşamasında İdil'in önüne engel koymuş olan unsurlar, Chopin kayitlarını durdurmak üzere ilk birkaç Chopin kaydını, stüdyo akustigini de bahane ederek, eleştirmeye çalıştı. Ancak saygın eleştirmenler Biret'in Naxos kayitlarına olağanüstü eleştiriler

2 Henry Langlois

3 Andreas von Imhoff

4 Peter Alward - daha çok detay için bkz: www.idilbiret.eu, Major Projects'te, "Making of the Beethoven recordings"

5 Burada sözü geçen "pazar", plak ve, daha önemlisi, konser satışlarıdır. Sistemin işlemesini sağlayan, büyük bir kısmı plak şirketlerine akan, sanatçıların konser ücretleridir. Yazar, Wilhelm Kempff'in kızı Irene Bauer Kempff'ten, meşhur doğu Asyalı bir piyanistin kayitları ve yürüttüğü faaliyetleri etrafında dönen reklamlar için kendi plak şirketine ayda 100.000 Alman Markı ödediğini öğrendi. Büyük ajanslar bu nedenle sadece büyük plak şirketleriyle uzun vadeli kontratları olan sanatçıları angajede ediyor.

6 Burada İstanbul'da rahmetli büyüğelçi Muharrem Nuri Birgi, Selahattin Beyazıt ve Londra'da rahmetli büyüğelçi Rahmi Gürmrükçüoğlu ve Asıl Nadir'e teşekkür borçluyuz. Ancak kayitlar ve editörlük masrafları bu noktada İdil Biret tarafından karşılandı. Gerekli olan miktar, 90.000 Alman Markı, Biret'in rahmetli kayınlıdesi Nedret Ölçer tarafından sağlandı.

7 Stefan Mikorey

8 Yves Riesel

getirdiğinde bu unsurlar başarısızlığa uğradı⁹. Chopin’i Brahms ve Rachmaninov’un bütün solo eserlerinin ve konçertolarının kayıları takip etti. Ardından, altı ayda 30.000 adet satan Pierre Boulez’in üç piyano sonatının kaydı geldi. Bu, Boulez girişiminin zararlara yol açacağini düşünen Klaus Heymann’ı hayrete düşürdü. O dönemde Naxos her eseri bir defa kaydettiği için (Antoni Wit yönetiminde Polonya Ulusal Radyo Orkestrası ile) Brahms ve Rachmaninov konçertoları kayıtlarını finanse etmek için ise maddi destek arandı. Bu, Türkiye’de, eski bir aile dostu, Dr. Nezih Neyzi ve bir kuzen, Ali Yalman sayesinde başarılı oldu.

Biret’in Naxos için kayıt yapmasını engelleyemeyeceklerini fark ettiklerinde, klasik müzik endüstrisini kontrol eden unsurlar konser kariyerini hedef alıp onu Almanya’da kara listeye aldı. Bu, Almanya’daki büyük konser sunucuları, orkestralara ve festivalleri tarafından angajé edilemeyeceği anlamına geliyordu. Biret’in hayranı olan Alman bir müziksever, Düsseldorf’ta onde gelen bir konser temsilcisi ile konuşurken bu durumu keşfetti ve bunu 2001’de Biret’e gönderdiği bir mektupta şöyle ilettil¹⁰:

“1999 sonbaharında olmalı, Düsseldorf’ta bir konser acentesi ile buluştum (ailesi Düsseldorf-Kölnе bölgesinin kültür dünyasında elli seneden beri çok iyi tanınmaktadır). Şundan bundan konuşuyorduk ve özellikle (kanımcı) kötü programlanan bir piyano resital serisinden söz ediyorduk. İsmi meşhur piyanistleri çağrmanın gerekliliğini, İdil Biret veya ...”¹¹ gibi Düsseldorf’ta herkes tarafından tanınmayan ama daha iyi kalitedeki piyanistleri davet etmek gerektiğini ifade ettim. Çünkü onlar hakiki piyanist/müzisyen idiler. O da bunun kolay olmadığını ve onları davet etmeyeceğini söyledi. Ne demek istediğini sorduğumda (yapamadığını = yapmak istemediğini mi yoksa mümkün olmadığını mı) kaçamak yanıtlar verdi ama daha sonra ona izin vermediklerini bana belirtti. Cevap olarak İdil Biret’in zaten 1980’lerin sonunda Tonhalle Düsseldorf’ta konser verdiginden dolayı bunu anlamadığımı söyledi. Acente bunun doğru olduğunu söyledi, ancak 1990’ların başlarından itibaren işlerin değiştiğini ve Biret Naxos için kayıt yapmaya başladığından beri onu davet etmeye izin vermediklerini söyledi. Sonra, bana Almanya’nın güneyindeki bir konser acentesinin hikâyesini anlattı: Bu acenteye bazı sanatçıları davet etmemesi ‘tavsiyesi’ verilmiş ama o davet etmiş, çünkü istediği tüm sanatçıları davet edebileceğini düşünmüştür. Daha sonra (bugün) ...¹² grubundan birkaç sanatçayı davet etmeye çalışmış, ama ona bu grubun sanatçılarının bu şehirde konser vermek istemedikleri ve onunla kontrat imzalama yacıkları söylemiş. Geri kalan çoğu sanatçı bunu takip etmiş ve bazıları onunla yaptıkları kontratları (‘hastalık’ mazereti ile*) iptal etmiş. Bir sene sonra vazgeçip ‘kara liste’deki hiçbir sanatçayı çağrırmamayı kabul etmiş. Düsseldorf acentesi ayriyeten bu ‘kara liste’nin yazılı bir şey olmadığını, endüstride daha yüksek konumlarda olan kişiler (temsilciler, müteşebbisler, plak endüstriindekiler) tarafından sözlü olarak iletilen bilgiler olduğunu söyledi...”*

Düsseldorf acentesinin söylediğleri, aşağıda anlatılan, 1999’da Almanya’daki Schwetzingen Festivalinde gerçekleşmiş olaylar göz önünde bulundurulduğunda teyit edilmiş oluyor:

1999’da Schwetzingen Festivali, Chopin’in 150. yılı için, bu besteciye adandı. Festival için İdil Biret dâhil dört piyanist angajé edildi. Saygın müzikolog ve Alman müzik eleştirmenlerinin duayeni Prof. Joachim Kaiser de, her günün programı hakkında konser öncesi konferans vermek üzere davet edildi. Piyanistlerin üçü, büyük bir Alman plak şirketi ...nin¹³ kontratlı sanatçıları iken Biret, onun en büyük rakibi olan Naxos için kayıt yapıyordu. O dönem İdil Biret Chopin’in piyano solo ile piyano ve orkestra eserlerinin tamamını kaydetmiş olan ilk piyanisti. 15 CD’lik projel, 1995’ten Grand Prix du Disque Frederic Chopin ödülünü kazanmıştı. Biret’in Prof. Kaiser’ın önerisi üzerine davet edildiği düşünülüyor, çünkü Biret’in Chopin performansına hayran kalmıştı.

İdil Biret, 15 Mayıs’ta tamamı Chopin eserlerinden müteşekkil bir resital verecekti. Önceki gün saat 14.00’te festival müdürü Dr. Peter Schreiber Brüksel’deki evini arayıp o akşam çalacak olan piyanistin¹⁴ resitalini iptal ettiğini ve Biret’in onun yerine

9 İngiltere’de Tully Potter, Bill Newman, Christopher Headington, Ivan March, Jeremy Nicholas, Fransa’da Henry-Louis de la Grange, ABD’de Igor Kipnis, Richard Dyer, Bernard Jacobson, Almanya’da Joachim Kaiser, Peter Cossé. Bu kayıtların yapıldığı dönemde geçen olaylar hakkında daha fazla bilgi için bkz: www.idilbiret.eu, “Making of the Chopin recordings”.

10 Jürgen Sack (Mektup 15/10/2001), İdil Biret’in 1990’da Köln’de çok iyi eleştiriler ile kaşılan bir resital verdiği, Düsseldorf’taki Heinersdorf ajansı.

11 İsim gizli tutulacaktır.

12 İsim gizli tutulacaktır.

13 İsim gizli tutulacaktır.

14 Anatole Ugorski, sabah yapılan bir provadan hasta olduğunu belirterek çıktı ve öğlen Schwetzingen’den ayrıldı. Bir önceki gün resital veren Lilya Zilberstein’ra rahatsız olan piyanistin yerini alıp alamayacağı soruldu; o da sadece önceki günün programını çalabileceğini belirtti. Bu durumda Dr. Schreiber, İdil Biret’i Brüksel’de aramaya karar verdi. Biret, Ugorski’nin programının aynısını o gece çaldı.

bir resital verip veremeyeceğini sordu. Biret, akşamki programı inceleyip programın 12 Mazurka, *Polonaise Op. 61* ve *Piyano Sonatı Op. 58*'den oluştuğunu gördüğünde Dr. Schreiber'e aynı o eserleri çalacağını söyledi. Bu, Dr. Schreiber'i hayrete düşürdü çünkü bu hiç yapılmamış, olağanüstü bir şeydi.

Bu noktadan itibaren her şey bir lojistik meselesiymi; Biret Brüksel'den Schwetzingen'e resitali verebilmek üzere nasıl yetiştirebilirdi? Brüksel'den 17:30'da kalkan bir uçakla Stuttgart'a gitmesi esasen planlanmıştı. Stuttgart'a 19:00'da vardığında festival organizatörleri tarafından ayarlanan bir helikopter ile kötü hava koşullarında Mannheim'e uçuruldu. Mannheim Schwetzingen arası otomobil ile kısa bir yoldu ve Biret oraya 20:15'te vardı. Kısa bir prova yaptıktan sonra 21:00'de sahneye çıkıp o gece rahatsız olan sanatçının orijinal programını çaldı. Ertesi gece ise kendi programı ile resitalini verdi¹⁵.

İdil Biret'in 14 ve 15 Mayıs'taki konserlerinin her ikisi de Stuttgart Radyosu tarafından canlı olarak yayınlandı ve 15'indeki aynı zamanda ZDF TV tarafından kaydedildi. Prof. Kaiser, konser öncesindeki konferansında seyircilerine İdil Biret'i bu sözler ile tanıttı: "Bu akşam dinleyeceğiniz piyanist, İdil Biret, çok özel, çok müstesna bir müzisyendir. 15 CD'de Frederic Chopin'in tüm piyano solo eserlerini kaydetti. Aynı zamanda dün akşam yaptığı gibi sabahleyin, akşam konser vereceğini bilmeden kalkan, fakat o akşam konser veren ve üstelik bir başka piyanistin programını aynen çalabilen büyük bir sanatçıdır." Akabinde, Prof. Kaiser konser arasında sahneye çıkıp herkesin önünde İdil Biret'i tebrik etti.

İki konserden sonra basında olağanüstü eleştiriler çıktı. Sonraki hafta Biret Schwetzingen Festivalinin müdüründen şu mektubu aldı:

"Değerli Biret Hanım,

Ugorski piyano gecesinin başarısızlığa uğramamasını sağladığınız için size tekrar samimi olarak teşekkür etmek istiyorum. Taksidire değer büyük bir cesaret ile hem resitali elinize aldınız ama aynı zamanda - ki bunun şaşkınlık yaratıcı bir başarı olduğunu belirtmek gereklidir - gelememiş olan piyanistin programının aynısını çaldınız. Bunun için size çok derinden takdir ve teşekkür borçluyuz.

Kendi Chopin geceniz büyük bir sanatçının nefes kesici kanıtıydı. Kendi ellerinizde Chopin'in harikulade müziğinin hakikaten ortaya çıkmasına hepimiz tanık olduk. Seyirciler size hayran kaldı ve Prof. Joachim Kaiser dâhil bütün Festival yönetimi büyülendi. Size bu muazzam geceler için tekrar çok derin ve samimi teşekkürlerimizi iletmek istiyorum.

Dr. Peter Schreiber"

Sonrasında Biret'ten sonraki gün yapılacak olan ikinci bir piyanistin¹⁶ de resitalini iptal ettiğini öğrenildi. Yazar, bu iptallerin tesadüf olmadığını, bunun festival organizatörlerine kara listedeki İdil Biret'i çağrımanın neticelerini göstermek için yapıldığını düşünmektedir. Çünkü bu olağanüstü başarıdan sonra Biret'in normalde Schwetzingen Festivaline tekrar davet edilmesi gereklidir ancak bir daha hiçbir zaman angajede edilmedi. Festival'in müdürü ve organizatörleri derslerini öğrenmiş olmalıdır¹⁷.

2001'de Biret Naxos için 20. yüzyıl kompozitörlerinden iki CD daha yaptı: Stravinsky'nin *Ateşkuşu*'nun (kompozitor tarafından yapılan) piyano uyarlaması ve Ligeti Etüdlerinin iki kitabı. Eleştirmenleri modern müziğe çeken bir şey olmalı. Boulez'in kayıtlarında olduğu gibi, İrlanda ve Yeni Zelanda başta olmak üzere, özellikle Ligeti CD'si için dünyanın her yerinden fevkala deyi

15 Program şöyle idi: Rondo "a la Mazur" Op. 5, Polonaise Op. 71 No. 2, Andante Spianato et Grande Polonaise Op. 22, Waltzes Op. 64 No. 2, Op. 18 No. 1, Tarantelle, Mazurkas Op. 50 No. 3, Op. 59 Nos. 1, 2, 3, Three Ecossaises, Prelude Op. 45, Scherzo No. 4.

16 Andrei Gavrilov

17 Yakın bir zamanda Düsseldorf'lu temsilcisinin söylediklerinin aynı zamanda Almanya dışında geçerli olduğu saptandı. İdil Biret'in Meksika'da Cuernavaca'da yaşayan Alman bir dostu Gerhard Abel, Ukraynalı piyanist Pavel Gililov'u konser vermek için 2006'da davet ettiğini söylemiş. Pavel Gililov, kendisinden sonra kimin resital vereceğini sormuş. Gerhard, Pavel'e İdil Biret'in çalacağını iletişinde ise Pavel Gililov, kaşlarını çatıp "Ama, o kara listeye alındı." demiş. Gerhard Abel, ona bunun niye olduğunu sorunca o da cevap olarak "Çünkü CD'leri ucuza satan Naxos ile kayıt yapıyor." demiş. Gerhard sonra da ona oranın Almanya değil, Meksika olduğunu söylemiş. Bu bilgi 2016'nın Eylül ayında Meksika'da iken İdil Biret'e Gerhard Abel'in kendisinden ilettilmiştir. Aşağıdaki haberlerin gösterdiği üzere, piyanist İdil Biret'e karşı bir ayrımcılık uygulandığını Alman basımı çok daha önceden fark etti: *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (31 Mayıs 2003): "Büyük plak şirketleri şimdiden kadar konser açenteleri ile olan yakın ilişkileri sayesinde belirli çıkarlar elde edebildi. Brendel, Perahia ve Kissin hâlâ büyük plak şirketlerinin kontratları altında... ancak İdil Biret, [Frankfurt'taki en büyük konser salonu olan] Philharmonie'ye bir türlü ayak basamıyor." *Die Welt* (21 Mayıs 2003) "Naxos sanatçılara karşı işlenen ayrımcılık biraz azaldı... ancak İdil Biret gibi bazıları... hâlâ başkentimizin [Berlin] konser hayatında yok." Ne yazık, tam bu sırada, büyük plak firmaları ile anlaşması olan bir müzisyenin de Türkiye'de, adeta onların ağııyla, aleyhine konuşmaya başladığı öğrenildi.

eleştiri yazıları gelmeye başladı. Ligeti birkaç yılda 20.000 adet satarak Naxos için bir başka “bestseller” oldu. New Yorklu bir dükkân sahibi, CD'nin yayınlanmasından hemen sonra “*Bugün yirmi tane Biret/Naxos Ligeti CD'si geldi. Akşama hepsi bitmişti.*” demiş. Büyük plak şirketleri tabii ki bu durumda Biret'ten memnun değildiler!

O tarihlerde (2004) İdil Biret'in Naxos CD satışları iki milyona varmıştı. Ancak, Biret de o zamanlar her eserin sadece bir kaydını yapan Naxos için kaydedebilecegi bütün repertuarını neredeyse bitirmiştir. O ise Beethoven'in 32 Sonatını ve Bach, Liszt, Schumann, Schubert, Scriabin ve repertuarındaki başka bestecilerin solo eserlerini ve konçertolarını kaydetmeyi istiyordu. Biret, bu nedenle Türkiye'de IBA (İdil Biret Archive) plak etiketini kurdu ve 2001-2008 yılları arasında Beethoven'in tüm sonatlarını Belçika'da (1985/86'da Liszt'in senfoni uyarlamaları kaytlarını yapan) Michel Devos ile kaydetti. Aynı zamanda, Bilkent Üniversitesi'nin kurucusu Prof. İhsan Doğramacı'nın desteği ve oradaki müzik okulunun iki dekanı Ersin Onay ve İşin Metin'in değerli yardımcıları sayesinde Biret, Bilkent Orkestrası ile konservatuvar salonunda bir dizi konçerto kaydı yapmaya başladı. Hızlı bir şekilde Franck, Grieg, Liszt, Massenet, Schumann ve Tchaikovsky'nin konçertolarını kaydetti. Bundan sonra en büyük proje geldi; Beethoven'in beş Piano Konçertosu ve *Piyano için Koro ve Orkestralı Fantezi*. Bunlar Varşova Filarmoninin şefi Antoni Wit'in yönetimi altında Ankara'da Bilkent Senfoni Orkestrası ile Ocak 2008'de iki hafta içinde kaydedildi.

2006'da ortak bir çalışma ile Prof. Dominique Xardel ile yazılan İdil Biret'in biyografisi, Fransa'da Buchet-Chastel tarafından yayınlandı. Klaus Heymann bu kitabın Almanca tercumesini okuyup yaptığı bütün Beethoven kaytlarını gördüğünde, IBA etiketli CD'lerin Naxos katalog numaraları ile dünya dağıtımını yapmayı teklif etti. Bu gerçekleşen bir rüya idi. O andan itibaren Biret istedigini kaydedebilirdi; ve daha sonra gerçekleşeceği üzere kayıtlar dünyanın dört bir yanındaki müzikseverler ile buluşabilecekti. Belki de Daniel Barenboim haricinde, hiçbir piyanist bunu daha önce yapamamıştı. Yeni IBA/Naxos ortak çalışması başka bir ilginç projenin gerçekleşmesine de imkân sundu; Biret, Toshi Shimada'nın idaresinde Yale Senfoni Orkestrası ile Paul Hindemith'in tüm piyano ve orkestra eserlerini kaydetti. Hindemith, hem Ankara'da hem New Haven'de çalışmıştır. Naxos kendi etiketiyle kayıtları 2013'te 2 CD'lik bir set halinde kompozitörün ölümünün 50. yıl dönümünde yayınladı ve bu kayıtlar fevkalade eleştiriler aldı. Aynı zamanda İdil'in Naxos kayıtlarının telif haklarını alıp “Tüm Stüdyo Kayıtları Edisyonu” çerçevesinde IBA etiketiyle kutular içinde yayınlanmak üzere Klaus Heymann ile bir anlaşma yapıldı. Bu büyük kutuda bulunan on kutu 2011-2018 yılları arasında imal edildi. En önemlisi, 2015'te Biret, Bach'in *Das Wohltemperierte Clavier*'indeki 48 Prelüt ve Füg'ü ve Bach'in başka eserlerini kaydetti. Aynı zamanda 2015 ve 2016'da dört Mozart konçertosunu London Mozart Players ile çaldı. Böylece Saint-Saëns'in 2. ve 4. Piyano Konçertolarını James Loughran'ın idaresinde Philharmonia Orkestrası ile çaldığı 1988 yılından beri ilk defa Londra'ya dönüyordu.

Nadia Boulanger'nin katı disiplini altında eğitim gören, Wilhelm Kempff ve Alfred Cortot'dan özel dersler almış olan İdil Biret, piyanonun efsanelerinin hâlâ sahnelerde (veya seyircilerin hafızalarında) oldukları bir zamanda dünya sahnesine çıktı. 1959'da (sadece bir hafta önceden bildirilerek) Brüksel'de, Belçika Kraliçesi Elisabeth'in de seyircilerin arasında olduğu, Palais des Beaux Arts salonunda Stravinsky'nin *Capriccio*'sunu Hermann Scherchen'in idaresinde çalmak üzere sahneye çıktığında on sekiz yaşındaydı. Emil Gilels'in daveti üzerine 1960'ta Sovyetler Birliğinde on altı konserlik tur yaptığında on dokuz yaşında, 1963'te Rachmaninov'un 3. *Piyano Konçertosu*'nu Pierre Monteux'nün yönetimi altında Londra Filarmoni ile ve sonra Boston'da Erich Leinsdorf'un yönetimi altında Boston Senfoni ile 22 Kasım'da (Başkan Kennedy'nin suikastının olduğu saat içerisinde) çaldığında yirmi iki yaşındaydı. Rachmaninov, Gieseking, Yves Nat, von Koczalsky, Lipatti, Kapell yakın zamanda ölmüş, Horowitz geçici olarak çalmayı bırakmıştı. Cortot, Rubinstein, Kempff, Backhaus, Gilels, Richter, Brailowsky, Michelangeli ve daha pek çok efsane piyanist konserler veriyordu. 20. yüzyılın ilk yarısında çalmış olan bütün büyük piyanistleri tanıyan Marc Pincherle bunu bilerek “Zamanımızın en büyük virtüözlerinden birinin huzurunda bulunuyoruz.” diye yazmıştır. 19. yüzyılın piyano çalma geleneğinin meşalesini almış olan Biret onu 21. yüzyıla taşıyacaktı. Bunu onurla ve taviz vermeden yaptı. Kariyeri, büyük plak şirketlerinin reklam mekanizmasına veya piyano yarışmalarına dayanmadı. Biret hiçbir zaman büyük bir plak şirketiyle uzun dönemli kontrat imzalamadı ve hiçbir piyano yarışmasına katılmadı. Denildiğine göre Deutsche Gramophone'un (DG) bir üst yöneticisi, bir keresinde yüksek sesle DG'nin “sanatçı onderliğinde” bir plak şirketi olduğunu söylemiş ve şirkete kâr getirecek büyük sanatçılardan olmayışından dolayı hayıflanmış. Biret, büyük plak şirketleri ile büyük menajerlerin ortak çalışması ile konser turları sayesinde büyük miktarda para kazanıp bunu kayıtlara ve kendi reklamına yatırmadı. Hiçbir dergiye kapak konusu makale

icin para vermedi¹⁸. Kayitlarının eleştirilerinin hepsi gerecti¹⁹. Yakın zamanda taninmis iki orkestra şefinin davranışları hakkında ortaya çıkanları dikkate alırsak, hiçbir zaman kariyerini ilerletmek için müzik endüstrisindekilerin utanmaz taleplerine boyun eğme ihtiyacı görmedi²⁰. Müzik dünyasında çok para kazanmamış olmasına rağmen çok saygı ve hayranlık kazandı; 2004'te Paris'te Radio France Musique için "Cordes Sensibles" programında onu sunan Jean-Michel Damian'ın sözleriyle:

"İdil Biret, müzisyenler dünyasında ve özellikle piyanistler arasında bir efsanesiniz. Bir efsanesiniz, çünkü ilk olarak bir harika çocukturunuz ve 20. yüzyılın en yeteneklilerindendiriniz. Herkesi tamamen şaşırtınız ve saygın kişileri hayrete düşürdünüz. Siz, yedi yaşında radyoda çalan, on bir yaşında Wilhelm Kempff ile Mozart'in iki piyanolu Konçertosunu çalan küçük kızınız. Sizin tanışan herkes, Nadia Boulanger ve bütün büyük isimler, size hayran kalıyordu. Sonrasında herkesi şaşırtacak bir kariyere giriştiniz. Everestlere hücum ettiğiniz söylenebilir, yani hepimiz her beş veya altı yılda bir İdil Biret'in inanılmaz bir şey yapacağını biliyoruz. İlk başta Liszt tarafından uyralanan Beethoven senfonilerinin hepsiymi; sonrasında, Polonya'da Grand Prix'yi size getiren Chopin'in tüm kayıtlarıydı. Daha sonra, aşağı yukarı on yıl önce, Boulez'in tüm sonatlarını kaydettiğinizde bütün dünya şaşkınlık içinde kaldı, ki bu son derece zor, hemen hemen ulaşımız bir zirvedir. Yetmişen fazla kayıt yaptınız ve var olan ile hayal edilebilen tüm nişanları aldınız. Merak ediyoruz, 'Sihirli çocuk olarak başlayıp bütün dünyayı şaşırtmaya devam eden ve kariyeri hiç de olağan olmayan bu kişi, İdil Biret, kimdir; çok özel birisi olmalı.' Geçen hafta Nantes'daydım ve müzisyen arkadaşlarım France Musique'teki bir sonraki programım hakkında sordular. İdil Biret'i sunuyor olacağımı söylediğimde bana sanki İngiliz Kraliçesi geliyormuşçasına baktılar, çünkü ender rastlanan ve biraz da gizemli, efsanevi birisiniz."

Sonuç

İdil Biret'in hayatının 75. yılını ve konser sahnelerindeki 70. yılını kutlamak için hazırlanan bu edisyonda tüm stüdyo kayıtlarının bulunduğu on kutu içinde 130 CD bulunmaktadır. Repertuarındaki yüzden fazla piyano konçertosundan altmış biri ile solo piyano literatürünün hemen tüm büyük eserleri ve birkaç tane önemli oda müziği örneği de burada mevcuttur. Ayrıca İdil Biret'in Bach, Beethoven, Liszt, Hindemith ve Rachmaninov'un eserlerini icra ettiği dört DVD, iki kısa belgesel ve ayrıca toplam yedi yüz sayfa olan on kitapçık bulunmaktadır. Bunu, 2019'da İdil Biret'in mevcut tüm canlı konser kayıtlarının yer aldığı ikinci bir kutu takip edecektir.

Bu Sonsözde daha önce hiç yazılmamış pek çok şey, daha önce ifşa edilmemiş olaylar var. Müzik endüstrisindeki kariyer yapabilen ama aynı zamanda kariyer yıkabilen güçlü kesimlerden İdil Biret'e zarar gelmemesi için isimleri uzun süre gizli tutulan kişiler var. Ama bir zaman gelir ki bütün bunların açığa çıkartılması gereklidir. Böylece kamuoyu ve gelecek kuşaklar müzik dünyasının perde arkasında neler döndüğünü öğrenip, Biret'ten korkan "yıldız" meslektaşları ile²¹ müzik endüstrisini kontrol eden ve kendi "yıldızları" arasında onu istemeyen unsurların arasında²², Türkiye'nin büyük reform hareketinin ürünü, bu dâhi piyanistin ne zorluklar çektiğini görebilecektir.

"Je le sais maintenant. Je n'espère rien, je ne crains rien...je suis libre."

Nikos Kazantzakis ASCESE p. 34

18 Bazı müzik dergilerinin sanatçılar ile yapılan röportajlar ve kapak konusu makaleler için büyük paralar istedikleri biliniyor. Birkaç sene önce Fransa'daki bir dergiye bir kapak konusu makalesi yayınlanması için 20.000 Euro teklif edilmiş ama dergi teklifi geri çevirmiştir. Meşhur bir Amerikan dergisinin editörü yakın bir zamanda Biret'ten bir röportajını yayımlamak ve aynı zamanda kayıtlarını eleştirmek için para istedi. Editörün argümanı, bu paraların eskiden plak şirketleri tarafından verildiği ancak artık bunu yapmadıklarıdır. Bu nedenle mecburen sanatçıların kendilerine ulaşması gerekiyordu.

19 2011'de Almanya'daki meşhur bir piyanist, yazar, eleştirmenlere artık para dolusuz zarflarla değil, bankadan transfer yaparak para ödediğini iletti.

20 Burada 2017'nin Aralık ayında ortaya çıkan ve uluslararası ölçüde tanınan iki orkestra şefinin müzisyenlere karşı çirkin davranışlarında bulunup makamlarından inmeye zorlandıklarına dair haberler kastediliyor. Biret de bu tür davranışlarla karşı karşıya kaldı. Bir keresinde, 1980'lerin sonuna doğru, Belçikalı bir orkestra müdürenin tekliflerini kibarca geri çevirmesinden sonra Biret, bir daha o orkestra tarafından angaja edilmedi (ONB). Bu teklifin mahiyeti, burada yazılacak derecede çirkindi.

21 Alfred Brendel, Biret'in 1988'de Brüksel'de Beethoven'in 9. Senfoni'sinin Liszt'in solo piyano uyarlamasını çalışını dinledikten sonra yazar "İdil her şeyi o derece kolaylıkla ve ustalıkla çalıyor ki meslektaşları ondan korkuyor." demiştir.

22 Makalede sunulan çeşitli kaynaklara bkz.

İDİL BİRET, T.C. Devlet Sanatçısı, üç yaşında piyanoya büyük istidat göstererek ilk derslerini Ankara'da Mithat Fenmen'den aldı. O dönemde yapılmakta olan müzik reform çalışmalarının¹ büyük destekçisi Cumhurbaşkanı İnönü'nün isteği ile Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'in sunduğu teklif üzerine, TBMM'nin 1948 yılında çıkardığı özel kanunla sekiz yaşında Fransa'ya gönderildi. Orada, büyük Fransız müzisyeni Nadia Boulanger'nın gözetiminde Paris Konservatuvarında okuyarak on beş yaşında birincilikle mezun oldu. Daha sonra, 20. yüzyılın en büyük piyanistlerinden Alfred Cortot ve Wilhelm Kempff ile çalıştı. Hiçbir piyano yarışmasına katılmayan İdil Biret on altı yaşından itibaren Boston Senfoni, Leningrad Filarmoni, Londra Senfoni, Leipzig Gewandhaus, Dresden Filarmoni, Varşova Filarmoni gibi dünyanın büyük orkestraları ve Erich Leinsdorf, Pierre Monteux, Joseph Keilberth, Hermann Scherchen, Gennadi Rozhdestvensky, Sir Adrian Boult, Sir Charles Mackerras gibi 20. yüzyılın efsane şefleri ile çalıştı; Carnegie Hall (New York), Symphony Hall (Boston), Royal Festival Hall (Londra), Theatre des Champs Elysees (Paris), Konzerthaus (Berlin), Semper Oper (Dresden), Philharmonic Hall (Varşova), Muzikverein (Viyana), Tchaikovsky Hall (Moskova) gibi başlıca salonlarda beş kıtayı kapsayan iki binden fazla konser verdi, birçok festivale katıldı. Van Cliburn (ABD), Kraliçe Elisabeth (Belçika), Busoni (İtalya) Franz Liszt (Weimar, Almanya), Sviatoslav Richter (Moskova) gibi ünlü piyano yarışmalarında jüri üyesi yaptı; Fransa, Polonya, İngiltere, İtalya, ABD ve Türkiye'de ödül ve nişanlar aldı. Biret bugüne kadar EMI, Decca, Atlantic/Finnadar, Naxos ve diğer firmalar için Amerika ve Avrupa'da 100'den fazla plak kaydetmiştir. Bunlar arasında müzik tarihinde ilk kez komple diziler olarak seslendirilen Chopin'in bütün piyano eserleri ve Beethoven'in dokuz Senfonisinin Liszt tarafından yapılan piyano uyarlamaları, 32 Piyano Sonatı, 5 Piyano Konçertosu ile Brahms ve Rachmaninov'un bütün solo piyano eserleri ve konçertoları, Boulez'in üç Piyano Sonatı, Ligeti'nin Etüdleri ve Stravinsky'nin *Ateskuşu* bale müziğinin piyano uyarlaması da yer almaktadır. Bu kayıtlar Polonya'da Chopin Büyük Ödülü, Fransa'da Altın Diyapazon dahil pek çok ödül almış olup Amerika, Avrupa ve Uzak Doğu'da 3 milyon adet civarında satılarak büyük bir dinleyici kitlesine ulaşmıştır. 2007 yılında Chopin'in bütün piyano eserleri kayıtları ve konser icraları ile Polonya kültürüne yaptığı katkılar nedeniyle Cumhurbaşkanı Lech Kaczyński İdil Biret'i Polonya'nın en yüksek nişanı olan Yüksek Liyakat Madalyası (Krzyż Kawalerskim Orderza Zaslugi) ile taltif etmiştir. Repertuarında yüzden fazla piyano konçertosu olan İdil Biret'in eski ve yeni kayıtları kendi etiketi İdil Biret Arşivi (IBA) üzerinde Naxos tarafından bütün dünyaya dağıtılmaktadır. İdil Biret'in 1959 yılından bu yana yaptığı LP/CD kayıtlarının tamamı, 130 CD, bir büyük kutu içinde 2018 yılında Türkiye ve dünya piyasasına sunulmaktadır. İdil Biret bütün bunları Türkiye'de Cumhuriyet'in ilk döneminde başlatılan müzik reform çalışmaları sayesinde yapabilmiştir.

KONSER VERDİĞİ ÖNEMLİ SALONLAR / Ankara- Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonu, Cumhurbaşkanlığı Köşkü (Çankaya)
Antwerp- Philharmonic Hall **Berlin**- Schauspielhaus Grosser Saal (Konzerthaus), Philharmonie Kammersaal, Apollo Saal (Staatsoper) **Bogota**- Biblioteca Luis Ángel Arango **Boston**- Symphony Hall, Conservatory Hall **Brüksel**- Palais de Beaux Arts **Budapeşte**- Franz Liszt Conservatory Hall, Congress Hall (National Museum) **Buenos Aires**- Sala Museo Nacional de Arte Decorativo **Cape Town**- Philharmonic Society Hall **Dresden**- Semper Oper, Philharmonic Hall **Edinburgh**- Conservatory Hall **Frankfurt**- Alte Oper **Girne**- Bella Pais Monastery **Glasgow**- Symphony Hall, Conservatory Hall **Havana**- Symphony Hall **Helsinki**- Philharmonic Hall, Prague Congress Hall **Ivanovka** (Rusya)- Rachmaninov Museum **İskenderiye**- Opera House İstanbul- Atatürk Kültür Merkezi, Cemal Reşit Rey Konser Salonu, Süreyya Operası, Aya İrini Kilisesi, Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı **Johannesburg**- Radio Hall **Kahire**- Opera House, Manasterly Palace **Karakas**- Teresa Carreño Hall **Köln**- Philharmonic Hall **Lahey**- Anton Philipszaal **Leipzig**- Gewandhaus Hall **Lima**- Teatro Municipal **Londra**- Royal Festival Hall, Queen Elisabeth Hall, Wigmore Hall, Barbican Hall, Cadogan Hall **Los Angeles**- Ambassador Auditorium (Pasadena) **Lugano**- Palazzo dei Congressi **Manchester**- Symphony Hall (of Halle Orchestra) **Meksiko Şehri**- Bellas Artes Hall **Moskova**- Tchaikovsky Hall (Moscow Conservatory) **Münih**- Herkulessaal, Gasteig, Carl Orff Hall **New Haven**- (Yale Üniv.) Woolsey Hall, Sprague Hall **New York**- Lincoln Center (Alice Tully Hall, Avery Fisher Hall), Cooper Union, UN Assembly Hall, NY Times Center Hall, Carnegie Hall **Paris**- Theatre de Champs Elysees, Salle Gaveau, Radio France, Salle Pleyel, Old Conservatory Hall **Pekin**- Conservatory Hall **Potsdam**- Nikolaisaal, Sans-Souci Palace **Pretoria**- Brooklyn Hall **San Francisco**- Civic Theatre **Santiago de Chile**- Sala Centro Cultural Carabineros de Chile **Sao Paulo**- Sala São Paulo **Singapur**- Victoria Hall **St. Petersburg**- Philharmonic Hall **Sydney**- Opera House Şanghay- Symphony Hall, Conservatory Hall **Şikago**- Ganz Hall, Houston Wortham Center (Cullen Hall) **Tokyo**- Casals Hall **Varşova**- Philharmonic Hall, Chopin Museum **Viyana**- Musik Verein Great Hall, Wiener Konzerthaus, Brahms Saal **Washington DC**- Kennedy Center, Terrace Theatre Library of Congress, Phillips Collection...

¹ "Müzikte de benzer reformlar yapmadığımız takdirde, Türkiye'de diğer sahalarda gerçekleştirilmekte olan reformların eksik kalacağından ve yerine oturmayağımından endişeliyim." Atatürk'ün, büyük Alman piyanisti Prof. Wilhelm Kempff ile konuşmasından - Çankaya, 1927 (Wilhem Kempff'in İdil Biret'e anlattığı Türkiye hataları - Positano, 1982)

BİRLİKTE KONSER VERDİĞİ ORKESTRALARDAN BAZILARI / ABD- Boston Symphony Orchestra, Cincinnati Symphony Orchestra, Baltimore Symphony, New Mexico Symphony, South Dakota Symphony, Louisiana Philharmonic **Almanya-** Berlin Rundfunk Sinfonieorchester, Dresdner Philharmonie, Leipzig Gewandhausorchester, Magdeburg Symphonieorchester, Bamberger Symphoniker, Bochumer Symphoniker, Hamburger Symphoniker, Heidelberger Symphoniker, Symphonie Orchester des Hessischen Rundfunks, Württembergisches Kammerorchester, Nordwestdeutsche Philharmonie, Orchester des Bayerischen Rundfunks, Schwäbisches Symphonieorchester, Städtisches Orchester Solingen, Stuttgarter Kammerorchester, Stuttgarter Rundfunks Symphonieorchester, WDR Rundfunks Symphonieorchester, Aachen Städtische Orchester, Duisburger Symphonie, Karlsruher Symphonie **Australya-** Sydney Symphony, Melbourne Symphony, Queensland Symphony, Tasmanian Symphony, Western Australian Symphony **Avusturya-** Orchester des Österreichischen Rundfunks, Volkstümlicher Orchester **Belçika-** Orchestre Symphonique de la RTBF, Orchestre National de Belgique, Filharmonisch Orkest van Flandern, Orchestre Philharmonique de Liège **Birleşik Krallık-** Royal Philharmonic Orchestra, Philharmonia of London, London Symphony Orchestra, London Philharmonic Orchestra, London Mozart Players, Halle Orchestra, Liverpool Philharmonic, BBC Welsh Symphony, BBC Scottish Symphony, BBC Orchestra Manchester, Brighton Philharmonic, Birmingham Symphony, English Chamber Orchestra, Whitehall Orchestra, Worthing Symphony **Bulgaristan-** Rousse State Symphony **Cek Cumhuriyeti-** Prague Symphony FOK, Czech Radio Symphony **Danimarka-** Aarhus Symfoniorkester **Ermenistan SSC-** State Symphony Orchestra of Armenia **Finlandiya-** Helsinki Philharmonic, Tampere Philharmonic, Turku Philharmonic, Oulu City Orchestra **Fransa-** Orchestre National de France, Association des Concerts Lamoureux, Société des Concerts du Conservatoire, Orchestre Colonne, Orchestre de Lyon, Orchestre de Bordeaux **Güney Afrika-** National Symphony Orchestra (Johannesburg), Cape Town Symphony Orchestra, Symphony Orchestra (Pretoria) **Gürcistan SSC-** State Symphony Orchestra **Hollanda-** Rotterdams Philharmonisch Orkest, Residentie Orkest den Haag, Limburgs Symphonie Orkest, Frysk Orkest, Brabants Orkest, Noordhollands Philharmonisch Orkest **İrlanda-** Radio Telefís Eireann Orchestra **İsrail-** Israel Chamber Orchestra, Jerusalem Symphony Orchestra **İsveç-** Gävleborgs Symphonieorkester, Norrkopings Orkesterforening **İsviçre-** Orchestre de la Suisse Romande, Orchestra della Radiotelevisione della Svizzera Italiana, Lucerne Festival Strings, Orchestre de Chambre de Lausanne, Zurich Chamber Orchestra **Japonya-** Yomiuri Nippon Symphony (Tokyo) **Kanada-** National Symphony Orchestra (Ottawa), Edmonton Symphony Orchestra, Calgary Symphony Orchestra, Orchestre de Montreal **KKTC-** Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası **Kore-** KBS Symphony Orchestra **Küba-** Orquesta Filarmónica Nacional de Cuba **Letonya SSC-** Latvian Radio Television Symphony Orchestra **Litvanya SSC-** Vilnius State Symphony **Macaristan-** Budapest Philharmonic **Monako-** Orchestre Philharmonique de Monte Carlo **Polonya-** Warsaw Philharmonic, National Radio Symphony Orchestra (Katowice), Lodz Philharmonic, Krakow Philharmonic, Szczecin Philharmonic, Bialystok Philharmonic, Bydgoszcz Philharmonic **Romanya-** Enescu State Philharmonic, Cluj State Philharmonic **Rusya-** Leningrad Philharmonic, Moscow Radio Television Symphony Orchestra **Singapur-** Singapore Symphony Orchestra **Slovakya-** Slovak Philharmonic Orchestra, Kosice Philharmonic **Türkiye-** Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (Ankara), İstanbul, İzmir, Adana, Antalya, Bursa Devlet Senfoni Orkestralı, Eskişehir Senfoni, Muğla Oda Orkestrası, Bodrum Oda Orkestrası, Bilkent Senfoni Orkestrası (Ankara), Borusan İstanbul Filarmoni Orkestrası (İstanbul) **Ukrayna SSC-** Odessa Philharmonic, Kishinev Symphony Orchestra **Venezuela-** Orquesta Filarmónica Nacional de Venezuela **Yeni Zelanda-** New Zealand Symphony Orchestra **Yugoslavya-** Radio Television Orch. Belgrade **Yunanistan-** Athens State Orchestra...

BİRLİKTE KONSER VERDİĞİ ŞEFLER / Gerard Akoka, Yusuf Güler Aksöz, Hamit Alacaloğlu, Ludolf Albert, Demirhan Altuğ, Gerd Albrecht, Franz Allers, Pertev Apaydın, **Mosche Atzmon**, Gürer Aykal, Yvon Baarspul, Alkis Baltas, Mircea Basarab, **Rudolf Baumgartner**, Jacques Bazire, Francesco Belli, Heribert Beissel, Herbert Blomstedt, Wolfgang Bötzchner, Jean Bobescu, Paul Bonneau, **Nadia Boulanger**, **Sir Adrian Boult**, Ernest Bour, Nicholas Braithwaite, Alexander Bresitch, Sylvia Caduff, Pierre Cao, John Carewe, Felix Carrasco, Vanco Cavdariski, Pavel Chemetew, Mircea Cristescu, Iosif Conta, **Aaron Copland**, Theodor Costin, **Sir Andrew Davis**, Cem Deliorman, Gaetano Delogu, Pierre Dervaux, Gerard Devos, **Alexander Dimitreev**, A. Dimitriades, Edgard Doneux, Hans Drewanz, Roelof van Driesten, Veronika Dutarova, Balys Dvorianas, **Sixten Ehrling**, **Miklos Erdelyi**, Erol Erdinç, Samuel Friedman, Patrick Gallois, John Gibbons, Rengim Gökmen, Jorg Faerber, Maxim Fedotov, Janos Ferencsik, Viron Fidecis, Adam Fischer, **Anatole Fistouli**, **Leon Fleischer**, Eduard Flipse, Alex Fokkens, Lawrence Foster, Louis Fourestier, **Jean Fournet**, Massimo Freccia, **Louis Fremaux**, **Rafael Frühbeck de Burgos**, **Piero Gamba**, Georges Georgesco, Sir Alexander Gibson, Luis Miguel González, **Sir Charles Groves**, Raoul Grüneis, Betin Güneş, **Theodor Guschlauer**, Howard Griffiths, Wolf Dieter Hauschild, Ali Hoca, Albrecht Hofmann, Choo Hoey, Milan Horvat, Damian Iorio, Çetin İşközü, Jean Pierre Jacquillat, Jussi Jalaz, Neeme Jarvi, Tolga Kashif, **Joseph Keilberth**, **Rudolph Kempe**, Andras Korodi, **Kazimierz Kord**, Stephen Kovacevich, Gustav Kuhn, Janos Kulk, Louis Lane, Espartaco Lavalle, Robert Lawrence, Alexander Lazarev, Pierre-Michel Leconte, Berthold Lehmann, **Erich Leinsdorf**, Maurice le Roux, Gotthold Ephraim Lessing, Andrew Litton, **James Loughran**, **Fabio Luisi**, **Sir Charles Mackerras**, Jerzy Maksymiuk, Cem Mansur, Otto Matzerath, Jean-Baptiste Mari, Vakhtang Matchavariani, David Measham, Jacques Mercier, Vit Micka, Krzysztof Missona, Andrew Mogrelia, **Pierre Monteux**, Franz Welser Möst, Christoph Müller, David Mukeria **Karl Münchinger**, Marcin Nalecz-Niesiolowski, Michael Nebe, Grzegorz Nowak, Georges Octors, Can Okan, İnci Özdiç, Naci Özgüç, Willem van Otterloo, Isaac Payn, Jorma Panula, Alain Paris, Jean Perrison, Urpo Pesonen, Michelle Picquemal, Antonio Pirolli, Jean-Bernard Pommier, **Sir John Pritchard**, Alexander Rahbari, Pierre Rao, Russlan Raytschew, Hubert Reichert, **Cemal Reşit Rey**, André Rieu, Michel Rochat, Wojciech Rodek, Mendi Rodan, **Gennadi Rozhdestvenski**, Albert Rosen, Manuel Rosenthal, Myron Romanul, Heinz Rögner, Max Rudolf, Ender Sakpinar, Orhan Şallı, Jerzy Salwarowski, **Thomas Sanderling**, Hiroshi Sano, **Sir Malcolm Sargent**, Robert Satanowski, Adnan Saygun, Nezih Seçkin, Robert Secret, **Hermann Scherchen**, **José Serebrier**, Toshiyuki Shimada, Shmarof, Hikmet Şimşek, Doron Solomon, Peter Sommer, Hubert Soudant, Ferdi Statzer, Karol Stryja, Tadeusz Strugala, Emil Tabakov, **Niyazi Tagizade**, Yoshimi Takeda, James Tuggle, Barry Tuckwell, Walter Tübben, Burak Tüzün, Eduard van Remorteel, Jac van Steen, **Vladimir Válek**, Volkmar Voigt, Robert Wagner, Piotr Warcezka, Roland Wambeck, Newton Weyland, Johannes Wildner, Kazimierz Wilkomirski, Dorian Wilson, Piotr Wijatkowski, **Antoni Wit**, Niklaus Wyss, Emin Güven Yaşıçam, İbrahim Yazıcı...

VEGA, DECCA, EMI/HMV, ATLANTIC/FINNADAR, NAXOS, IBA Şirketleriyle Türkiye, ABD, İngiltere, İrlanda, Avustralya, Fransa, Belçika, Polonya, Slovakya ve Almanya'da Eserlerini Kaydettiği Besteciler /

Charles Valentin Alkan, Johann Sebastian Bach, Miri Balakirev, Bela Bartok, Ludwig van Beethoven, Alban Berg, Hector Berlioz, Andre Boucourechliev, Pierre Boulez, Johannes Brahms, Leo Brouwer, Niccolo Castiglione, Fran ois Couperin, Frederic Chopin, Claude Debussy, Ulvi Cemal Erkin, Gabriel Faure, Ertu ul O uz Fırat, Cesar Franck, Jean Fran aux, Alexander Glazunov, Edward Grieg, Wilhelm Kempff, Gustav Mahler, Paul Hindemith,  etin I ik zl , Nikolai Miaskovsky, İlhan Mimar lu, Modest Mussorgsky, Gy rgy Ligeti, Franz Liszt, Jules Massenet, Wolfgang Amadeus Mozart, Ate  Pars, Sergei Prokofiev, Sergei Rachmaninov, Maurice Ravel, Cemal Re it Rey, Camille Saint-Sa ns, Adnan Saygun, Domenico Scarlatti, Franz Schubert, Robert Schumann, Arnold Sch nberg, Alexander Scriabin, Dmitri Shostakovich, Igor Stravinsky, Pyotr Ilyic Tchaikovsky, Michael Tippet, Richard Wagner, Carl Maria von Weber, Anton Webern

PİYANO YARI MALARINDAK  J R  U YEL KLER  / ABD- Van Cliburn Yar mas  (Fort Worth/Teksas) **Almanya-** Bechstein Yar mas  (D sseldorf), Beethoven Yar mas  (Bonn), Liszt Yar mas  (Weimar), Bavyera Radyosu Yar mas  (M nich) **Bel ika-** Kral ce Elisabeth Yar mas  (Br ksel) **Birle ik Krall k-**  sko  Piyano Yar mas  (Glasgow)  in-  anghay Yar mas  **Fransa-** Messiaen Yar mas  (Paris), Orleans Yar mas  (Orleans), Modern M uzik Yar mal  (Royan, La Rochelle), Debussy Yar mas  (St. Germain en Laye) **Hollanda-** Liszt Yar mas  (Utrecht) **Italya-** Busoni Yar mas  (Bolzano) **Kanada-** Montreal Yar mas  **Rusya-** Sviatoslav Richter Yar mas  (Moskova) **T rk ye-** Hacettepe Konservatuvar  Yar mas  (Ankara), Eski ehir Konservatuvar  Yar mas  (Eski ehir), Rachmaninov Yar mas  ( stanbul)...

YAYINLANMI  K TAPLAR / Almanya- “Eine t rkische Pianistin auf dem B hnen der Welt”, Staccato Verlag, 2007 **Fransa-** “Une Pianiste Turc en France”, Buchet-Chastel, 2006 **Rusya-** “A Turkish Pianist on the World Stages”, Rahmaninov Museum Publications, Ivanovka, 2018 **T rk ye-** “D nya Sahnelerinde Bir Türk Piyanisti”, Can Y mlar , 2007; “ idil Biret’e Arma an”, Cenap And Vakf  Y mlar , 1996; “ idil Biret’in  ocukluk ve Gen lik Y llar ” (Hatr lar ve gazete kup rleri defteri), Leman Biret, Tarih  Kitabevi, 2013

YAYINLANMI  NOTALAR / International Music Company (ABD)- Edit r olarak - Chopin: Tarantelle, Sonata Op. 4, Bolero Op. 19,  U  Yeni Et d Op. post., Impromptu Op. 51, Fantasie Impromptu Op. 66, Rondo Op. 1, Rondo Op. 5, Fantasy Op. 49, Barcarolle Op. 60, Allegro de Concert Op. 46 **Schott Music (Almanya)-** Kendisinin solo piyano transkripsiyon r  - Brahms Symphony No. 4 (2018), Symphony No. 3 (2019), Four songs from the cycle “Die sch ne Magelone” (2019)

KAYDETT GI ESERLER N KULLANILDI  FILMLER / Phantom Thread (2018), Love is Strange (2014), Transamerica (2005), Kinsey (2004), Bad Santa (2003), Possible Forms (2000), People vs Larry Flynt (1997), Don’t (Documentary – Academy Award 1975)...

ALDI G  N EMEL  NI ANLAR VE  D ULLER / ABD- Lily Boulanger Memorial  dülü (Boston) **Fransa-** Chevalier de l’Ordre National du M rite, Y l n Alt n Diyapazonu (Paris) **Ingiltere-** Harriet Cohen - Dinu Lipatti Alt n Madaly s  **Italya-** Adelaide Ristori  d l  Polonya- Krzyzem Kawalerskim Orderza Zasl gi (Y ksek Liyakat Madaly s ), Grand Prix du Disque Frederic Chopin (Chopin B y k  d l ) **T rk ye-** Devlet Sanat s s ...

Not: Bu bir se kidir, tam liste de g ldir.

 ID L BIRET TE SEKK UR EDER

T rk ye’deki m uzik reformu hareketini ba latan Cumhurba kan  Kemal Ataturk’ 

Kendisinin Paris Konservatuvar nda e itim görm esini sa layan Cumhurba kan   sm t  n n , Milli E itim Bakan  Hasan Ali Y cel ve T rk ye B y k Millet Meclisine

Verdikleri e itim, k lavuzluk ve destek için Mithat Fenmen, Lazar L vy, Nadia Boulanger, Jacques Fevrier, Andr e Bonneville, Wilhelm Kempff, Alfred Cortot, Arthur Rubinstein, Wilhelm Backhaus, Emil Gilels, Alfred Brendel, Leyla Gencer, Mahmut Ragip K semihal, Adnan Saygun, Nevid Kodall ’ya

Kayit rinin produkt rl   n , m hendisli   n , edit rl   n  ve dijital transferlerini yapan Claude Samuel, İlhan Mimar lu, Michel Devos, Jacques Krischer, Laure Renaud-Gou, Heinz Jansen, Martin Sauer, G nter Appenheimer, Mateusz Zechowki, Andrew Lang, Rachel Smith, Engin Tuna ar, Engin Aksan, Yal n  Tu savul, Ozan Sarier, Kerim Sel uk’  ve pek çok başkalar na Konserleri ve kayit rl  h akk nde ele stiriler ve makaleler yazan W.L. Hofmann (Avustralya), March Pincherle, Claude Rostand, Jacques Lonchamp, Henry-Louis de la Grange, Pierre Gervasoni, Bernard Gavoty, Jean Roy (Fransa), Karl Schumann, Joachim Kaiser, Carsten D rer, Peter Coss , Ingo Harden (Almanya), Paul Tin  (Bel ika), Bernard Jacobson, Richard Dyer, Igor Kipnis, Donald Henahan, Gary Lemco, Patrick Meanor, Jed Distler, Marc Medwin, Robin Friedman (ABD), Jacob Siskind, Roger Knox (Kanada), Tully Potter, Ivan March, Christopher Headington, Bill Newman, Calum Mac-Donald, Jeremy Nicholas, Jeremy Siepmann, Bryce Morrison, James Jolly, David Denton (Ingiltere), Erik Tawastsjerna (Finlandiya), Jos  Luis Ar valo (Ispanya), Teresa Ksieska-Falger (Polonya), D. Blagoy (Sovyetler Birli /Rusya) ve di erlerine

Türkiye'deki konserleri ve kayıtları hakkında makaleler yazan Nermin Suley Unat, Faruk Yener, Selmi Andak, Leyla Pamir, Filiz Ali, Doğan Hızlan, Sedat Ergin, Zeynep Oral, Evin İlyasoğlu, Serhan Bali, Serhan Yediğ, Şefik Kahramankaptan, Erhan Karaesmen'e ve pek çok başkalarına,

Konser işlerini idare eden Sir Ian Hunter (Harold Holt), Emmy Tillett & Beryl Ball (Ibbs & Tillett), Camille Kiesgen (Agence Kiesgen), Jacques Leiser (Leiser Artists), Gunilla Loding (Svensk Konsertdirektion), Tony Purkiss, Ömer Umar, Panayot Abacı'ya

Kayıtlarının müzik notlarını kaleme alan Keith Anderson, Bill Newman, İlhan Mimaroglu, Claude Samuel, Sir Humphrey Searle, Gottfried Wagner'e ve pek çok başkalarına

IBA CD'lerinin kitapçık editörlüğünü yapan Peter Bromley, Murat Özatila'ya ve kapak tasarımları için Kuno Lam, Kerem Demir, Ali Ergün'e

Kitaplarda ve anılarında kendisinden bahseden Prof. Dominique Xardel, Prof. Remy Stricker, Prof. Fritz Neumark, Russel Hoban, Üner Birkan, Leman Biret, Cahit Kayra'ya

Hayatı hakkındaki kitapların editörlüğünü yapan/basan Claude Delarue (Buchet-Chastel, Fransa), Carsten Dürer (Staccato Verlag, Almanya), Ayça Sezen (Can Yayınları, Türkiye), Mehmet Başman (Cenap And Vakfı, Türkiye), Necip Azakoğlu (Tarihçi Kitabevi, Türkiye), Alexander Ermakov'a (Rachmaninov Müzesi, Ivanovka, Rusya)

Une Pianiste Turque en France isimli kitabını İngilizce, Türkçe, Almanca ve Rusçaya tercüme eden Günes Gery, Üner Birkan, Christiane Winkler, Gertrude Kimeklis'e

Düzenlediği veya uyarlamalarını yaptığı notaları basan International Music Company IMC (ABD) ve Schott Müzik'e (Almanya) Hayatı hakkındaki belgesellerin ve konser filmlerinin produksyonunu yapan Eytan İpeker, Yoel Meranda, Yalçın Tuğsavul'a İsimleri sayılamayacak kadar fazla olan, dünyanın her yerindeki gazeteler ve dergiler için kendisi ile röportaj yapanlara

Konser, kayıtlar, kitaplar ve filmlerin hazırlanmasındaki çok kıymetli yardımları için Mihriye ve Nedret Ölcer, Dr. Nezih Neyzi, Prof. İhsan Doğramacı, Ali Yalman, Yüksel Erimtan, Asıl Nadir, Şevket Sabancı, Şevket Evliyagil, Ahmet Ertegün, Güngör Mimaroglu, Ahmet Erenli, Prof. Talat Halman, Büyükelçiler Muharrem Nuri Birgi, Rahmi Gümrükçüoğlu, Yüksel Söylemez, Pulat Tacar, Tanışık Bleda, Hüseyin Avni Botsalı'ya

Leon Joffe (Güney Afrika), Vasilios Mitsopoulos (Yunanistan), Selçuk Altun (Türkiye), Magnus Jacobsson (İsveç), Svein Solberg (Norveç), Nivedi Tahr (Hindistan), Robert Stumpff II (ABD), Ciro Goncalves Dias Jr. (Brezilya), Frederic Marsal (Fransa), Canton Konservatuvarındaki Öğretmenler'e (Çin) ve dünyanın her yerinden kendisine mesajlar gönderen sayısız müziksevere Polonya'nın en yüksek rütbeli nişanını kendisine layık gören Cumhurbaşkanı Lech Kaczynski'ye

Ve nihayet, kaliteli kayıtları düşük fiyatlara üretip dağıtan, böylece bu kayıtları herkese ulaşabilir hale getirerek dünyanın her yerindeki müzisyenlere ve müzikseverlere bir umut ışığı olan Naxos firmasının kurucusu Klaus Heymann'a

*"Eleştirlere yönelik kişisel tavırımla ilgili olarak, kısaca şu itirafta bulunmak isterim:
Eğer yaptıklarım iyi ve önemliyse, tüm olumsuz eleştirilere rağmen yerlerini
koruyacaklardır... Eğer yaptıklarım degersizse, o anın en memnuniyet verici başarıları
ve eleştirmenlerin en coşkulu onayları onları kalıcı yapamaz." RICHARD STRAUSS*

Türkçe tercüme: Nedim Büyükyüksel

With her mother
Annesiyle

With her father
Babasıyla

With the Turkish composer Nevid Kodallı and her parents
at home in Paris, 1951
*Annesi, babası ve Türk besteci Nevid Kodallı ile
Paris'teki evlerinde, 1951*

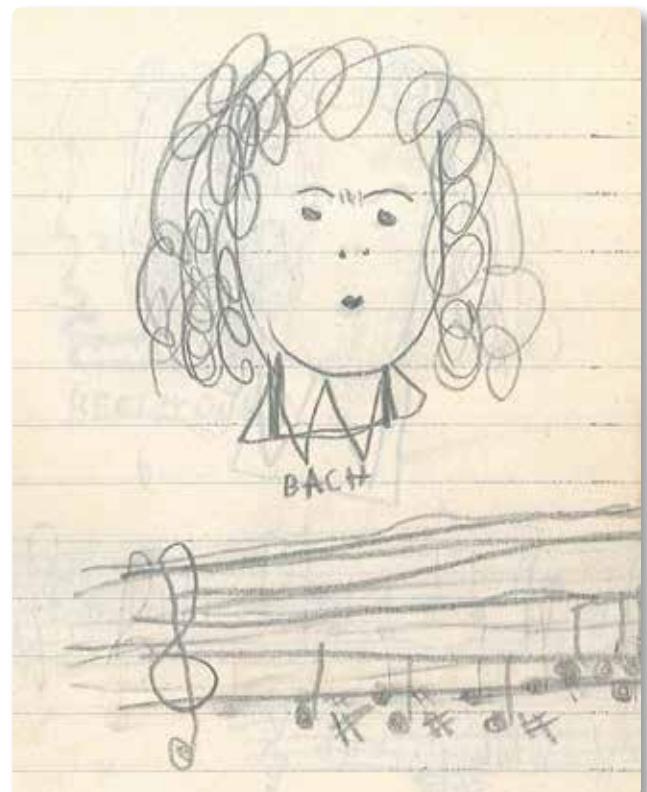
Cover of the book of her mother Leman Biret's memoirs
Annesi Leman Biret'in hatıratının kapağı

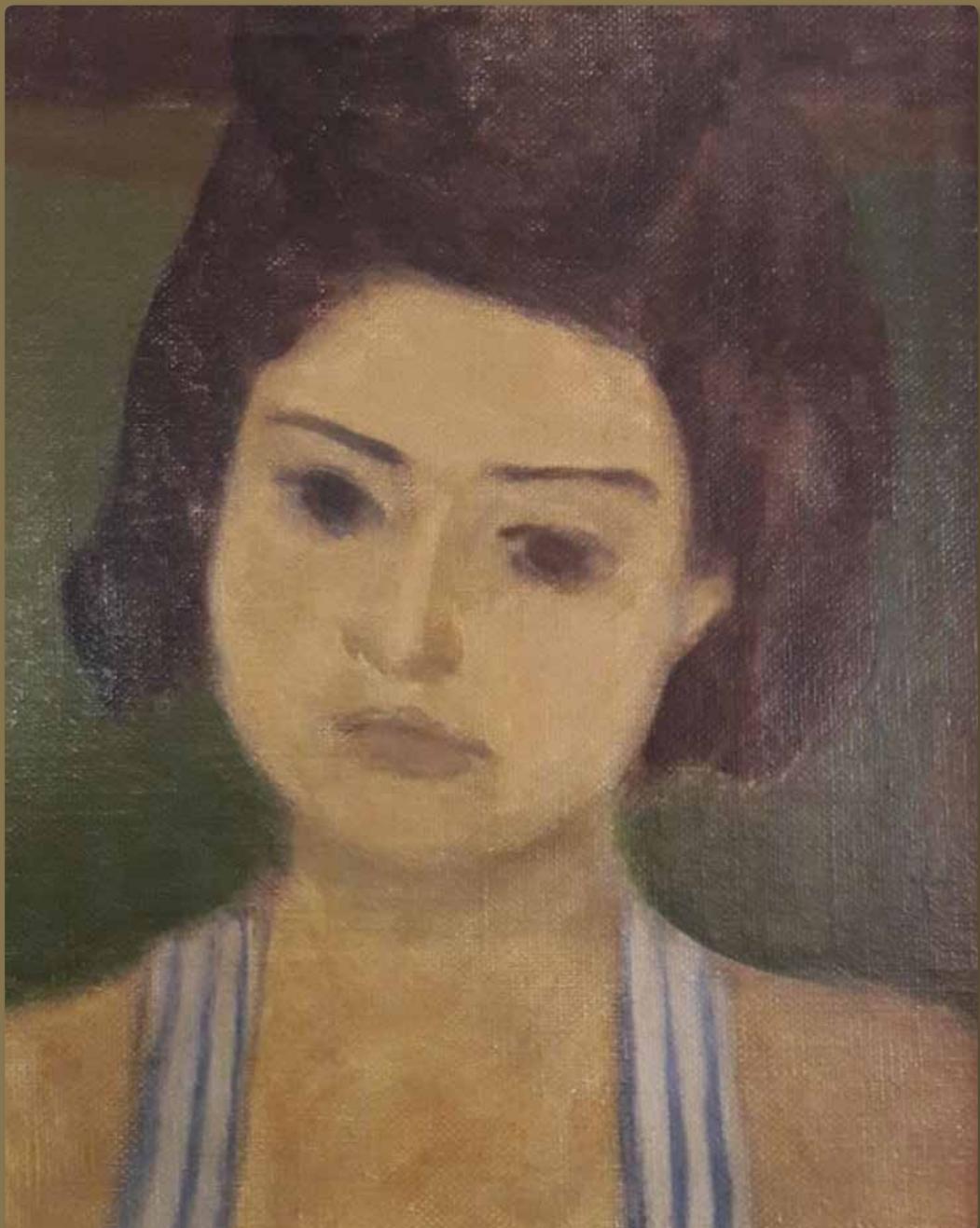
With Nadia Boulanger in Fontainebleau, France, 1951
Nadia Boulanger ile, Fontainebleau, Fransa, 1951

With her first piano teacher Mithat Fenmen, Paris, 1951
İlk piyano öğretmeni Mithat Fenmen'le, Paris, 1951

İdil's childhood Bach drawing
İdil'in çocukluk yıllarından bir Bach çizimi

Portrait of Idil Biret by the Turkish artist Adnan Varınca, Nice, France, 1951
Idil Biret'in ressam Adnan Varınca tarafından yapılan portresi, Nice, Fransa, 1951

With Wilhelm Kempff during practice, Paris, 1953

Wilhelm Kempff'le çalışırlarken, Paris, 1953

DIMANCHE
8
FEVRIER
à 17 h. 45

SOCIÉTÉ DES CONCERTS DU
CONSERVATOIRE

Theâtre des Champs-Elysées

Répétition générale publique Samedi 7 à 10 h.

Wilhelm KEMPF
IDIL BIRET (11 ans)

Symphonie «La Reine» . . . HAYDN
Concerto en la majeur . . . BACH
Concerto pour 2 pianos . . . MOZART
Symphonie n° 8 . . . BEETHOVEN

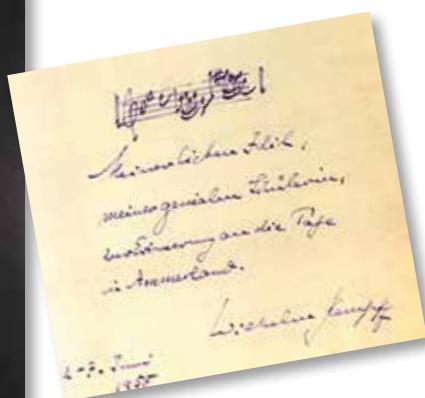
Piano Steinway Direction :
Joseph KEILBERTH

Places : de 300 à 600 frs - Location : au Théâtre et chez Durand

Imp. FASSE & Cie

SAINT-ETIENNE COLONNES-AFFICHES

Poster of concert with Wilhelm Kempff, Paris, 1953
Wilhelm Kempff'le birlikte verdikleri konserin afisi, Paris, 1953

The book on the life of Johann Sebastian Bach given to Idil Biret by Wilhelm Kempff at the end of her weeklong visit to work with him at his home in Ammerland, near Munich in June 1958. The German text in the handwritten note says, "My dearest Idil, my genius pupil, in remembrance of the days in Ammerland." The score on the top of the note is from Bach's Fantasy and Fugue in G minor (an organ chorale) the Liszt piano transcription of which Biret had played for Kempff.

Münih yakınlarındaki Ammerland'da bulunan evine 1958 Haziranında bir hafta süren bir çalışma ziyareti yapan Idil Biret'e, ziyaret sonrasında Wilhelm Kempff'in verdiği Johann Sebastian Bach'in hayatı hakkındaki kitap. Almanca elyazısı notta, "Sevgili İdil, benim dâhi öğrencim, Ammerland'daki günlerin anısına." yazılı. Kempff ayrıca üst kısma Biret'in kendisi için Liszt'in piyano transkripsyonunu caldı. Bach'in Sol minör Fantesi ve Füg adlı org eserinden notalar çizmiş.

With Nadia Boulanger and the class at the Conservatoire, Paris, 1955
Nadia Boulanger ve Konservatuvardaki sınıfıyla, Paris, 1955

Idil Biret performing the Schumann Concerto with the orchestra conducted by Nadia Boulanger, Istanbul, 16 October 1958
İdil Biret, Nadia Boulanger yönetimindeki orkestrayla Schumann Konçertosunu çalarken, İstanbul, 16 Ekim 1958

a ma petite Idil. Noël 1959
 de l'Ange la guide et la garde
 dans le beau et périlleux chemin où
 elle s'engage. De tout coeur
 N.B.

Cover of Idil Biret's first LP PRETORIA, France, 1959
İdil Biret'in ilk plakının (PRETORIA şirketinden) kapağı, Fransa, 1959

The IBA logo contains an engraving by Albrecht Dürer sent to Idil Biret by Nadia Boulanger with the following words: "To my little Idil. Christmas 1959. May the Angel guide and protect her on the beautiful and perilous path she has engaged herself in. With all my heart. N.B."
 IBA logosunda, Nadia Boulanger'ın İdil Biret'e altına şu notu yazarak gönderdiği Albrecht Dürer'in bir gravürü bulunuyor: "Minik İdilime. 1959 Noelü. Melek ona çıktığı bu güzel ve tehlikeli yolda rehberlik etsin ve onu korusun. Bütün kalbimle. N.B."

After a performance with Hermann Scherchen, Brussels, 1959
Hermann Scherchen'le bir konser sonrasında, Brüksel, 1959

Poster from her first tour of the Soviet Union, 1960
İlk Sovyetler Birliği turnesinden bir afiş, 1960

Paris concert announcements of Idil Biret and Wilhelm Kempff in the early 1960s

Idil Biret'in ve Wilhelm Kempff'in Paris konserlerinin ilanları, 1960'ların başı

With Lazar Berman (far left) and other Soviet musicians at

the Composers Union, Moscow, November 1960

Lazar Berman (en solda) ve diğer Sovyet müzisyenlerle Besteciler Evinde, Moskova, Kasım 1960

With Adnan Saygun (right) and Mithat Fenmen, 1962
Adnan Saygun (sağda) ve Mithat Fenmen ile, 1962

Idil Biret with Olivier Messiaen and other jury members at the
Contemporary Music Competition, Royan, France, 1967
*Çağdaş Müzik Yarışmasında Olivier Messiaen ve diğer jury üyeleriyle,
Royan, Fransa, 1967*

With Erich Leinsdorf and Boston Symphony at concert, New York, 1963
Erich Leinsdorf ve Boston Senfoni Orkestrası ile konserde, New York, 1963

With Wilhelm Backhaus after the recital by Idil Biret for his 85th
Anniversary, Bonn, 1969
*85. yaş gününde Idil Biret'in verdiği resital sonrasında
Wilhelm Backhaus ile, Bonn, 1969*

With Nadia Boulanger in Manchester rehearsing for
the Mozart performance, 1963
*Nadia Boulanger ile Mozart performansı için prova yaparken,
Manchester, 1963*

Biret in the early 1970s when she heavily concentrated in performing the works of contemporary composers

Biret çağdaş bestecilerin eserlerine yoğunlaştiği 1970'lerin başlarında

Biret with Aaron Copland after a concerto performance conducted by the composer with the State Symphony Orchestra in Istanbul, 1973

Aaron Copland yönetimindeki Devlet Senfoni Orkestrasıyla bestecinin bir konertosunu çaldıktan sonra, İstanbul, 1973

With Yehudi Menuhin in concert, Istanbul, 1973

Yehudi Menuhin'le konserde, İstanbul, 1973

DECCA LP cover of Rachmaninov works, France, 1972

Rachmaninov eserleri plajının (DECCA) kapağı, Fransa, 1972

Opposite: Idil Biret in New York, Atlantic Records publicity photo, 1973

Karşı sayfa: Atlantic Records tanıtım fotoğrafı, New York, 1973

İdil Biret and the producer of her Finnadar/Atlantic LP recordings İlhan Mimoğlu, playing Beethoven's *Trio for Clarinet, Cello and Piano, Op. 11* with Dr. Selçuk Gerede at the cello, New York, 1973

İdil Biret ve Finnadar/Atlantic plak kayıtlarının prodüktörü İlhan Mimoğlu, çelloda Dr. Selçuk Gerede'yle birlikte Beethoven'in Klarnet, Çello ve Piyano için Trio'sunu (Op. 11) çalarken, New York, 1973

FINNADAR LP cover with photo by İlhan Mimoğlu, USA, 1976
Fotoğrafını İlhan Mimoğlu'nun çektiği FINNADAR plak kapağı, ABD, 1976

Finnadar LP cover of the Direct to Disc recording, USA, 1977
Finnadar LP kapak, Doğrudan LP üzerine kayıt, ABD, 1977

Idil Biret, in the 1980s, as seen by the great Turkish photographer Ara Güler
Büyük Türk fotoğrafçısı Ara Güler'in gözünden Idil Biret, 1980'ler

With Emil Gilels (far right) in the jury of the Queen Elisabeth Competition,
Brussels, 1978

*Emil Gilels'le (sağda) birlikte Kraliçe Elisabeth Yarışmasının jüri heyetinde,
Brüksel, 1978*

With King Baudoin and Queen Fabiola of Belgium and jury of the Queen
Elisabeth Piano Competition, Brussels, 1978

*Belçika Kralı Baudoin ve Kraliçesi Fabiola ile Kraliçe Elisabeth Piyano
Yarışmasının jüri heyetiyle beraber, Brüksel, 1978*

With Wilhelm Kempff at his home in Positano, Italy, 1982

Wilhelm Kempff'le Positano'daki evinde, İtalya, 1982

At a concert hall in Paris, 1990s
Paris'te bir konser salonunda, 1990'lar

At concert with the Tokyo Philharmonic Orchestra, Tokyo, 1990

Tokyo Filarmoni Orkestrasıyla konserde, Tokyo, 1990

After a performance with Alexander Dimitreev, Leningrad, 1984
Alexander Dimitreev ile bir konser sonrasında, Leningrad, 1984

EMI LP box cover, Germany, 1986
EMI plak setinin kapağı, Almanya, 1986

Poster announcing the performance of 9 Beethoven/Liszt Symphonies, Montpellier, France, 1986
Idil Biret'in dokuz Beethoven/Liszt Senfonisini icra edecekği konserlerin afisi, Montpellier, Fransa, 1986

Reading passages from the UN Declaration of Human Rights, Yalta, 1998
BM *İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden bölümüler okurken, Yalta, 1998*

On the colourful steps of Rio de Janeiro, 2000
Rio de Janeiro'nun renkli merdivenlerinde, 2000

THE BOSTON-SUNDAY GLOBE
SEPTEMBER 14, 2000

Pianist Idil Biret is unparalleled in playing and recording

By Richard Dyer
CONCERT CRITIC

In an era when every Ergodic Musicologist seems to be writing him, Oscar Turkish pianist Idil Biret has composed three major projects: For the judges last fall, a CD of recordings of her own interpretations of Debussy's Third Sonata with the Boston Symphony Orchestra; the afternoon of the Kennedy audience, Liszt's *Valkyrie*; and now, on Oct. 12, the second disc of her *Brahms' Intermezzo*, featuring her sonatas and her recordings also include the complete piano sonatas of Franz Liszt. That's four-plus hours of music by one artist in a single year.

It is also a single year, though, and an album of music whose all-inclusive title would be the same as Schubert's and Schubert's *Die Winterreise*, and her legacy of recordings is worthy of her heritage. The unique musicistry of her performances can't be argued, but her recordings also include the complete piano sonatas of Franz Liszt. That's four-plus hours of music by one artist in a single year.

Idil Biret is a pupil and protegee of three of the greatest pianists of the last century: Wilhelm Kempff, Paul Badura-Sکnemann, and the late Lucien Lallemand. Her legacy of recordings is worthy of her heritage. The unique musicistry of her performances can't be argued, but her recordings also include the complete piano sonatas of Franz Liszt. That's four-plus hours of music by one artist in a single year.

Today's pianist has to compete — no single player can hope to sell millions of records. It's not just in each and every place that she is best, as in the "Beethoven" and the "Bach" and the "Mozart" disc, but in her recordings, too, as in the "Schubert" disc, or her *Intermezzo*.

The RCO added the *Beethoven* to its repertoire this summer, and the *Brahms* to its fall program. Many critics will play it up as a breakthrough, but Biret's musicistry is "unparalleled," "extraordinary," "magnificent," "superb," "dazzling," "stunning," "harping," "poetry ... and poetry."

She was a struggling poor student of Paul in 1961-1962, but Biret was a bright rising star, already the first person to win a competition that would accrue her more experience: Martha Argerich after the Chopin Competition in 1977. Today, as the world's greatest pianist, she may be the one to whom the very short, dressed in blues,

teaching into Bach's *Double Canon* and Beethoven's *Waldstein*. In her early years, she was a consummate technician and everything was going perfectly. The advances of the 1970s, '80s and '90s were the natural result of what she had been doing all along. In 1998, looking very pale, rather pinkish, and very thin, she said, "All those pink arts," and then added, "I have to go back to my old teacher, and I have to go back to my old teacher, and I have to go back to my old teacher."

Today's pianist has to compete — no single player can hope to sell millions of records. It's not just in each and every place that she is best, as in the "Beethoven" and the "Bach" and the "Mozart" disc, but in her recordings, too, as in the "Schubert" disc, or her *Intermezzo*.

Idil Biret was a pupil and protegee of Wilhelm Kempff. She was a pupil and protegee of three of the greatest musicians of the last century ... her legacy of albums is worthy of her heritage.

Wilhelm KEMPF
Italian Suite, Op. 46; Piano Concerto, Op. 47
Franz Liszt

Idil BIRET, PIANO
Bach, Brahms, Debussy, Liszt, Schubert, Schumann, Tchaikovsky

Article in the *Boston Globe* by Richard Dyer, 2000
Richard Dyer'in Boston Globe'da yayınlanan makalesi, 2000

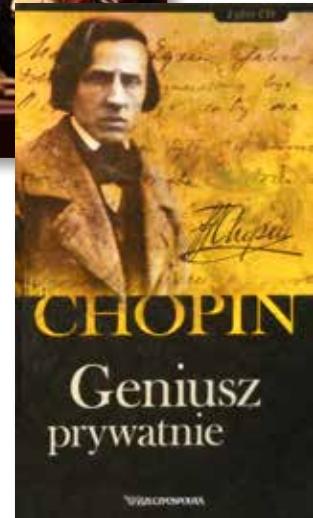
Presentation by Naxos of a plaque for 2 million CDs sold, Germany, 2004
2 Milyonu geçen albüm satışı nedeniyle Naxos'un verdiği plaket,
Almanya, 2004

President Lech Kaczynski decorating Idil Biret with the highest medal of
Poland, Polish Embassy in Ankara, 2007
Cumhurbşakanı Lech Kaczynski Ankara'daki Polonya Büyükelçiliğinde
Idil Biret'e Polonya'nın en büyük nişanını verirken, 2007

With Vladimir Valek and the Warsaw Philharmonic at concert, Warsaw, 2008
Vladimir Valek ve Varşova Filarmoni Orkestrasıyla konserde, Varşova, 2008

Publication by *Rzeczpospolita* newspaper the life of Chopin in 15 books with Biret's
complete works enclosed (cover and inside with biography), Poland, 2010
Rzeczpospolita gazetesiinin Chopin'in hayatı üzerine yayınladığı 15 ciltlik kitabı dizisi
(*Idil Biret'in Chopin'in bütün eserleri kayıtlarının tamamı ile*), Polonya, 2010

İdil Biret in discussion with the producer of her Naxos and IBA recordings, Günther Appenheimer, during the recording of the Beethoven Piano Concertos, Ankara, January 2008
İdil Biret, Beethoven Piyano Konçertolarının kaydı sırasında Naxos ve IBA kayıtlarının prodüktörü Günther Appenheimer'le konuşurken, Ankara, Ocak 2008

At the jury of the Sviatoslav Richter Piano Competition, Moscow, 2008
Sviatoslav Richter Piyanı Yarışmasının jüri heyetinde, Moskova, 2008

In Edfu during her concert tour of Egypt, 2012
Misir'daki konser turnesi sırasında Edfu'da, 2012

After the concert in Shanghai, 2012
Şanghay'daki konser sonrasında, 2012

At the opera house in Alexandria, Egypt before her recital, 2012
Resitali öncesi İskenderiye'deki opera salonunda, Misir, 2012

At a recital during her tour of South America, Buenos Aires, 2012
Güney Amerika turnesi sırasında bir resitalden, Buenos Aires, 2012

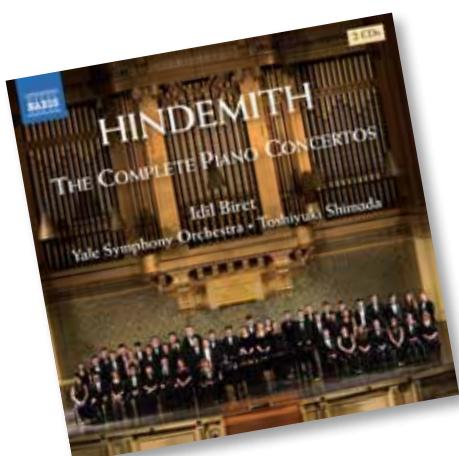
Cover of the book of her memoirs, France, 2006
Anılarını içeren kitabı'nın kapağı, Fransa, 2006

With Yale alumnus husband Sefik B. Yüksel at the Woolsey Hall,
 New Haven, 2012
*Yale mezunu kocası Şefik B. Yüksel'le Woolsey Hall konser salonunda,
 New Haven, 2012*

With student members of the Yale Symphony Orchestra and conductor
 Toshi Shimada at Woolsey Hall, New Haven, 2012
*Yale Senfoni Orkestrasının öğrenci üyeleri ve şef Toshi Shimada'yla birlikte
 Woolsey Hall konser salonunda, New Haven, 2012*

NAXOS CD cover of Hindemith's complete piano concertos, 2013
Hindemith'in bütün piyano konçertolarını içeren NAXOS CD'sinin kapağı

At the Cape of Good Hope during the South Africa concert tour,
Cape Town, 2015
Güney Afrika konser turnesi sırasında Ümit Burnu'nda, Cape Town, 2015

Performing at UNESCO Assembly Hall, Paris, 2015
UNESCO genel kurul salonundaki konserinden, Paris, 2015

During her concert tour in Mexico, Monterrey, 2016
Meksika'daki konser turnesinden, Monterrey, 2016

Concert poster at Carnegie Hall, New York, 2016
Carnegie Hall konser salonundaki konser afişi, New York, 2016

After a concert with the Presidential Symphony Orchestra of Turkey,
Ankara, 2016
Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ile bir konser sonrası, Ankara, 2016

Idil Biret with Yaşar Kemal after the ceremony for the decoration of the great writer with the French Legion d'Honneur
Yaşar Kemal'e Fransız devletinin verdiği Legion d'Honneur nişan seremonisinde büyük yazarla birlikte

Performing at the memorial of the great Turkish author Yaşar Kemal, İstanbul, 2015
Büyük Türk yazarı Yaşar Kemal'i anma gününde sahnede, İstanbul, 2015

With Alfred Brendel at Sedef island, İstanbul, 2014

Alfred Brendel'le Sedef Adası'nda, İstanbul, 2014

Near Nicholas de Staél's last painting, Picasso Museum, Antibes, France, 2017

Picasso Müzesindeki Nicholas de Staél'in son tablosunun yanında, Antibes, Fransa, 2017

BACH & MOZART EDITION

8.501206

CD 1 • 8.571310

Johann Sebastian Bach

Chromatic Fantasia and Fugue in D minor, BWV 903 •
Partita No. 1 in B flat major, BWV 825 • French Suite No.
5 in G major, BWV 816 • English Suite No. 3 in G minor,
BWV 808

CD 2 • 8.571311

Johann Sebastian Bach

The Well-Tempered Clavier, Book I: Preludes and Fugues
Nos. 1-16

CD 3 • 8.571312

Johann Sebastian Bach

The Well-Tempered Clavier, Book I: Preludes and Fugues
Nos. 17-24

CD 4 • 8.571313

Johann Sebastian Bach

The Well-Tempered Clavier, Book II: Preludes and Fugues
Nos. 5-14

CD 5 • 8.571314

Johann Sebastian Bach

The Well-Tempered Clavier, Book II: Preludes and Fugues
Nos. 15-24

CD 6 • 8.571315

Johann Sebastian Bach

Idil Biret's Bach performances through the ages

The Well-Tempered Clavier, Book I: Prelude and Fugue No.
3, BWV 848 (France 1949)* • Chromatic Fantasia and Fugue,
BWV 903 (France 1953)* • Concerto in D minor, BWV 1052
(Germany 1989)** • “Italian Concerto”,
BWV 971 (Belgium 2015) • Concerto in F minor,
BWV 1056 (Turkey, 2016)**

* Radio recording, ** Concert recording

CD 7 • 8.571316

Johann Sebastian Bach

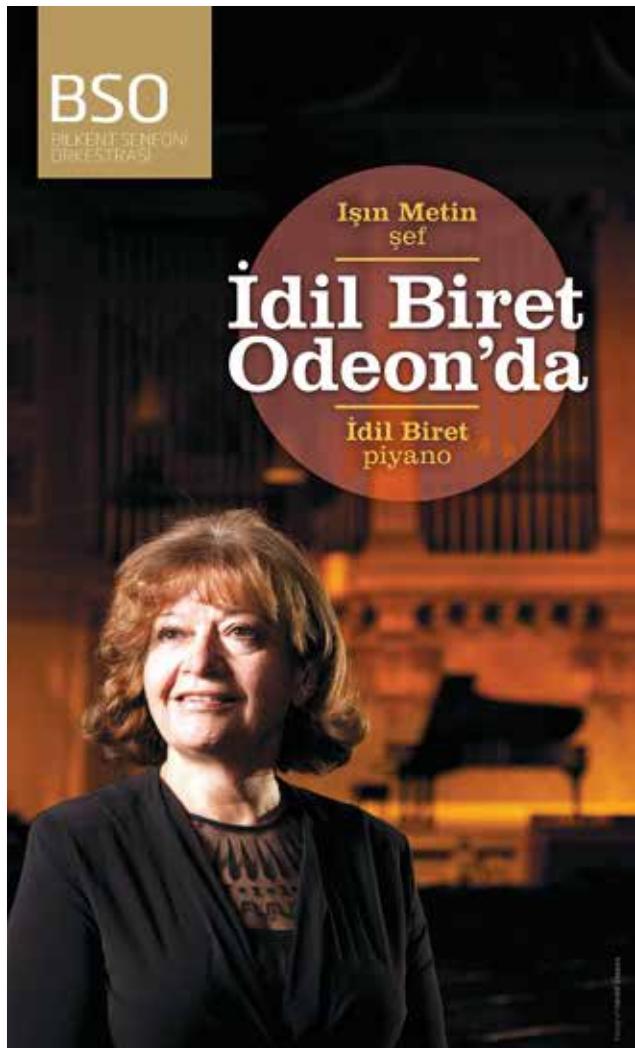
Piano Transcriptions

Fantasy and Fugue in G minor (by Liszt) • Presto in G minor
(by Brahms) • Chaconne in D minor (by Brahms) • Prelude,
Gavotte, Gigue (by Rachmaninov) • From Chorales and
Cantatas (by Kempff)

CD 8 • 8.571300

Wolfgang Amadeus Mozart

Fantasia in C minor, K. 475 • Sonata No. 14b in C minor,
K. 457 • Sonata No. 11 in A major, K. 331

Poster of the concert of Idil Biret with the Bilkent Symphony Orchestra
in Ankara, 8 June 2018

*İdil Biret'in Bilkent Senfoni Orkestrasıyla Ankara'da vereceği
konserin afişi*

CD 9 • 8.571306**Wolfgang Amadeus Mozart**

Concerto No. 13 in C major, K. 415 • Concerto No. 17 in G major, K. 453

Patrick Gallois, London Mozart Players

CD 10 • 8.571317**Wolfgang Amadeus Mozart**

Concerto No. 15 in B flat major, K. 450 • Concerto No 24 in C minor, K. 491

John Gibbons, London Mozart Players

CD 11 • 8.571318**Wolfgang Amadeus Mozart**

Concerto No. 9 in E flat major, "Jeunehomme", K. 271 • Concerto No. 20 in D minor, K. 466

BONUS CD 12 • 8.571331**Johann Sebastian Bach**

Chaconne from D minor violin Partita (transcribed for piano by Brahms) • French Suite No. 5, BWV 816

Wolfgang Amadeus Mozart

Concerto for Two Pianos, K.365: Allegretto - Andante -Rondo: Allegro (fragment)*

* Idil Biret, Jean Françaix pianos, Nadia Boulanger conducting, RTF Chamber Orchestra, Live recording, Paris, 23.11.1954

DVD • 2.110373**Johann Sebastian Bach***From concert at the Ankara Radio, 1948*

Concerto in D minor (silent fragment)

From recital in Istanbul, 2011

Fantasy and Fugue in G minor (transcribed for piano by Liszt)

Recital in Istanbul, 2016

Chromatic Fantasia and Fugue in D minor, BWV 903 • "Italian Concerto", BWV 971 • French Suite No. 5, BWV 816 • Partita No. 1 in B flat major, BWV 825 • Preludes and Fugues BWV 848, 849, 860, 881 from The Well-Tempered Clavier • Encore: Chorales BWV 307/734 (Transcribed for piano by Kempff)

BEETHOVEN EDITION**8.501901****THE SONATAS****CD 1 • 8.571251**

No. 1 in F minor, Op. 2 No. 1 • No. 2 in A major, Op. 2 No. 2 • No. 19 in G minor, Op. 49 No. 1 • No. 20 in G major, Op. 49 No. 2

CD 2 • 8.571254

No. 3 in C major, Op. 2 No. 3 • No. 5 in C minor, Op. 10 No. 1 • No. 18 in E flat major, Op. 31 No. 3

CD 3 • 8.571255

No. 7 in D major, Op. 10 No. 3 • No. 21 in C major, "Waldstein", Op. 53 • No. 25 in G major, Op. 79

CD 4 • 8.571258

No. 23 in F minor, "Appassionata", Op. 57 • No. 28 in A major, Op. 101 • No. 31 in A flat major, Op. 110

CD 5 • 8.571260

No. 9 in E major, Op. 14 No. 1 • No. 10 in G major, Op. 14 No. 2 • No. 13 in E flat major, Op. 27 No. 1 • No. 14 in C sharp minor, "Moonlight", Op. 27 No. 2

CD 6 • 8.571262

No. 4 in E flat major, Op. 7 • No. 8 in C minor, "Pathétique", Op. 13 • No. 27 in E minor, Op. 90

CD 7 • 8.571266

No. 6 in F major, Op. 10 No. 2 • No. 12 in A flat major, Op. 26 • No. 15 in D major, "Pastoral", Op. 28

CD 8 • 8.571267

No. 11 in B flat major, Op. 22 • No. 16 in G major, Op. 31 No. 1 • No. 17 in D minor, "Tempest", Op. 31 No. 2

CD 9 • 8.571268

No. 26 in E flat major, "Les adieux", Op. 81a • No. 30 in E major, Op. 109 • No. 32 in C minor, Op. 111

CD 10 • 8.571269

No. 22 in F major, Op. 54 • No. 24 in F sharp major, Op. 78 • No. 29 in B flat major, "Hammerklavier", Op. 106

THE SYMPHONIES (Transcribed for piano by Liszt)**CD 11 • 8.571252**

No. 1 in C major, Op. 21 • No. 2 in D major, Op. 36

CD 12 • 8.571256

No. 4 in B flat major, Op. 60 • No. 5 in C minor, Op. 67

CD 13 • 8.571259

No.7 in A major, Op. 92 • No.8 in F major, Op. 93

CD 14 • 8.571263

No.3 in E flat major, “Eroica”, Op. 55

CDs 15/16 • 8.571264-65

No. 6 in F major, “Pastoral”, Op. 68 • No.9 in D minor, “Choral”, Op. 125

THE CONCERTOS**CD 17 • 8.571253**

No. 1 in C major, Op. 15 • No. 2 in B flat major, Op. 19

Antoni Wit, Bilkent Symphony Orchestra

CD 18 • 8.571257

No. 3 in C minor, Op. 37 • No. 4 in G major, Op. 58

Antoni Wit, Bilkent Symphony Orchestra

CD 19 • 8.571261

No. 5 in E flat major, “Emperor”, Op. 73 • Choral Fantasy in C minor, Op. 80

Antoni Wit, Bilkent Symphony Orchestra

DVD • 2.110282

A Musical Odyssey: Documentary film on the making of the Beethoven recordings by Idil Biret, 1985-2008

Concerto No. 2 in B flat major, Op. 19 • Concerto No. 3 in C minor, Op. 37 • Concerto No. 4 in G major, Op. 58 • Concerto No. 5 in E flat major, Op. 73

Antoni Wit, Bilkent Symphony Orchestra

BRAHMS EDITION • 8.501602**CD 1 • 8.550351**

Sonata No. 1 in C major, Op. 1 • Sonata No. 2 in F sharp minor, Op. 2

CD 2 • 8.550352

Sonata No. 3 in F minor, Op. 5 • Ballades, Op. 10

CD 3 • 8.550353

Klavierstücke, Op. 76 • Two Rhapsodies, Op. 79 • Fantasies, Op. 116

CD 4 • 8.550354

Intermezzi, Op. 117 • Klavierstücke, Op. 118 • Klavierstücke, Op. 119 • Scherzo in E flat minor, Op. 4: Rasch und Feurig

CD 5 • 8.550355

Waltzes, Op. 39 (first version) • Hungarian Dances, WoO 1

CD 6 • 8.550509

Variations on an Original Theme in D major, Op. 21 No. 1 • Variations on a Hungarian Song in D major, Op. 21 No. 2 • Five Studies for Piano, Anh. Ia/1 after Chopin, Weber, J.S. Bach (including the Chaconne for the Left Hand)

CD 7 • 8.553425

51 Exercises, WoO 6

CD 8 • 8.550350

Variations on a Theme by Schumann in F sharp minor, Op. 9 • Variations and Fugue on a Theme by Handel in B flat major, Op. 24 • Variations on a Theme by Paganini in A minor, Op. 35 (Books I & II)

CD 9 • 8.550958

Theme and Variations in D minor, GA posth. XV/9 (from String Sextet No. 1, Op. 18) • Gavotte in A major from “Iphigénie en Aulide” by C. W. Gluck, Anh. Ia/2 • Sarabande in A minor, WoO posth. 5/1 • Two Gavottes in A minor and A major, WoO posth. 3 • Gigue in A minor, WoO posth. 4/1 • Sarabande in B minor, WoO posth. 5/2 • Gigue in B minor, WoO posth. 4/2 • Klavierstück in B flat major, Anh. posth. III/4 • Canon in F minor, Anh. posth. III/2 • Canon in F minor (Inverted) • Rakoczy March, Anh. posth. III/10 • Sarabande in A minor, WoO posth 5/1 • Impromptu D. 899/2 by Schubert (Study for the Left Hand), Anh. posth. IV/2 • Four Ländler D. 814 by Schubert, Anh. posth. Ia/6 • Scherzo from Piano Quintet (Op. 44) by Schumann, Anh. posth. Ia/7

CD 10 • 8.553426

Four Song Transcriptions from “Die schöne Magelone” (Nos. 10-12, 14) (transcribed for piano by Idil Biret) • Waltzes Op. 39 (second version) • Nine Cadenzas for Piano Concertos of J.S. Bach, Mozart, Beethoven

CD 11 • 8.554088

Johannes Brahms Concerto No. 1 in D minor, Op. 15 • **Robert Schumann** Introduction and Concert Allegro in D minor, Op. 134

Antoni Wit, Polish National Radio Symphony Orchestra

CD 12 • 8.554089

Johannes Brahms Concerto No. 2 in B flat major, Op. 83* • **Robert Schumann** Introduction and Allegro appassionato in G major, Op. 92

Antoni Wit, Polish National Radio Symphony Orchestra

* Zdzislaw Lapinski, cello

CD 13 • 8.571297

Symphony No. 4 in E minor, Op. 98 (transcribed for piano by Idil Biret) • Variations on a Theme by Paganini in A minor, Op. 35 (Books I & II) • Capriccio, Op. 76 No. 1 • Capriccio, Op. 76 No. 5

CD 14 • 8.571303

Symphony No. 3 in F major, Op. 90 (transcribed for piano by Idil Biret) • Hungarian Dances, WoO 1 (selections: Nos. 1-4, 6, 7)

CD 15 • 8.571319

Sonatas for Cello and Piano No. 1 in E minor, Op. 38 and No. 2 in F major, Op. 99

Roderic von Bennigsen, cello

CD 16 • 8.571341

Johannes Brahms Quintet in F minor, Op. 34 • **Ulvi Cemal Erkin** Quartet for Strings (1936)

London String Quartet

CHOPIN EDITION • 8.501503**CD 1 • 8.554527**

Ballades Nos. 1-4, Opp. 23, 38, 47, 52 • Berceuse in D flat major, Op. 57 • Trois nouvelles études, Op. posth. • Fantaisie in F minor, Op. 49 • Galop Marquis in A flat major • Largo in E flat major, BI 109 • Marche funèbre • Cantabile in B flat major

CD 2 • 8.554528

Etudes, Op. 10 • Etudes, Op. 25

CD 3 • 8.554529

Mazurkas, Nos. 1-26

CD 4 • 8.554530

Mazurkas, Nos. 27-51

CD 5 • 8.554531

Nocturnes, Nos. 1-10, 20, 21

CD 6 • 8.554532

Nocturnes, Nos. 11-19

CD 7 • 8.554533

Sonata No. 1 in C minor, Op. 4 • Sonata No. 2 in B flat minor, Op. 35 • Sonata No. 3 in B minor, Op. 58

CD 8 • 8.554534

Polonaises, Opp. 26, 40, 44, 53, 61

CD 9 • 554535

Polonaises, Op. 71, BI 1, 3, 5, 6, 13, 36 • Andante Spianato et Grande Polonaise, Op. 22

CD 10 • 554536

Preludes, Op. 28 • Prelude in A flat major, Op. posth. • Prelude in C sharp minor, Op. 45 • Barcarolle, Op. 60 • Bolero, Op. 19 • Bourrées I & II • Wiosna, Op. 74/2 • Feuille d'Album, BI 151 • Fugue, BI 144

CD 11 • 554537

Rondos, Opp. 1, 5, 16, 73 • Mazurkas, Op. Posth., BI 4, 7, 16, 73, 82 • Variations brillantes, Op. 12 • Variations on a German Air, BI 14 • Variations on a March from Bellini's "I Puritani", BI 113 • Variations "Souvenir de Paganini", BI 37 • Variations on a theme of Moore, piano 4 hands, BI 12a*

* Martin Sauer, second piano

CD 12 • 554538

Scherzi, Opp. 20, 31, 39, 54 • Impromptus, Opp. 29, 36, 51, 66 • Allegro de Concert, Op. 46

CD 13 • 8.554539

Valses, Opp. 18, 34, 42, 64, 69, 70, BI 21, 44, 46, 133, 150 • Contredanse, BI 17 • Ecossaises, Op. 72/3 • Tarantelle, Op. 43

CD 14 • 8.554540

Concerto No. 1 in E minor, Op. 11 • Concerto No. 2 in F minor, Op. 21

Robert Stankovsky, Slovak State Philharmonic Orchestra

CD 15 • 8.554541

Fantasia on Polish Airs, Op. 13 • Andante spianato et Grande Polonaise, Op. 22 • Variations on "La ci darem la mano" from Mozart's "Don Giovanni", Op. 2 • Krakowiak, Op. 14

Robert Stankovsky, Slovak State Philharmonic Orchestra

**FRANZ LISZT 200th
ANNIVERSARY EDITION
8.509004****CD 1 • 8.571273**

Concerto No. 1 in E flat major • Concerto No. 2 in A major • Totentanz in D minor

Emil Tabakov, Bilkent Symphony Orchestra

CD 2 • 8.571282

Sonata in B minor • 6 Grandes Etudes de Paganini, S141/R3b

CD 3 • 8.571286

Etude en douze Exercices, S136/R1 (1826) • Trois Etudes de concert, S144/R5 (1845-49) • Deux Etudes de concert, S145/R6 (1862-63): Gnomenreigen, Waldesrauschen • Rigoletto - Paraphrase de concert, S434/R267 • Ouvertüre zu Tannhäuser, S442/R275 (1848)

CD 4 • 8.571287

12 Grandes Etudes, S137/R2a (1837)

CD 5 • 8.571284**Hector Berlioz** Symphonie fantastique (transcribed for piano by Liszt)**CD 6 • 8.571285****Hector Berlioz** Harold en Italie (transcribed for piano and viola by Liszt)

Ruşen Güneş, viola solo

CD 7 • 9.70871**Transcriptions of 13 Schubert Songs**

Auf dem Wasser zu singen • Du bist die Ruh • Erlkönig •
 Die junge Nonne • Gretchen am Spinnrade • Der Wanderer •
 Ständchen (Horch, horch, die Lerch) • Ave Maria • Wohin? •
 Ungeduld (first version) • Liebesbotschaft • Ständchen (Leise
 flehen meine Lieder) • Der Lindenbaum

CD 8 • 9.70872**Paraphrases from Wagner Operas**

Phantasiestück über Motive aus Rienzi • Elsas Brautzug
 zum Münster aus • Lohengrin • Ballade aus dem fliegenden
 Holländer • Ouvertüre zu Tannhäuser • Am stillen Herd aus
 den Meistersinger • Feierlicher Marsch zum heiligen Gral aus
 • Parsifal • Isoldes Liebestod aus Tristan und Isolde

CD 9 • 8.571290**A Selection of Transcriptions from Beethoven Symphonies**

No. 2 Op. 36 Larghetto • No. 3 Op. 55 Marcia Funebre:
 Adagio assai • No. 5 Op. 67 Andante con moto • No. 7
 Op. 92 Alegretto • No. 9 Op. 125 Adagio molto e cantabile -
 Andante moderato

DVD • 2.110287*Live at the Istanbul Music Festival (6 June 2011)*

J.S. Bach/Liszt Fantasie et Fugue en sol mineur • **Liszt**
 Deux Légendes (St. Francois d'Assise predican aux
 oiseaux, St. Francois de Paule marchant sur les flots) • **Liszt**
 Grandes Etudes 1, 2 • **Wagner/Liszt** Tannhäuser Ouverture:
 Paraphrase de concert • **Liszt** Années de Pèlerinage: 2ème
 Année "Italie": Spozalizio/ Il Pensero/ Canzonetta del
 Salvatore Rosa • **Liszt** Années de Pèlerinage: 3ème Année:
 Les jeux d'eau à la villa d'Este • **Liszt** Grandes Etudes 9, 12 •
Liszt Supplement a 2ème Année "Italie" (Venezia et Napoli):
 Gondoliera/ Canzone/ Tarantella • **Verdi/Liszt** Rigoletto:
 Paraphrase de concert

*At Liszt's piano in Weimar (21 May 2011)***Liszt** St. Francois d'Assise predican aux oiseaux**SCHUMANN EDITION****8.508016****CD 1 • 8.571307**

Concerto in A minor, Op. 54* • Introduction and Allegro
 appassionato in G major, Op. 92 • Introduction and Concert
 Allegro in D minor, Op. 134

Antoni Wit, * Bilkent Symphony Orchestra, Polish National Radio
 Symphony Orchestra**CD 2 • 8.571291**

Abegg Variations, Op. 1 • Sonata No. 2 in G minor, Op. 22 •
 Fantasie in C major, Op. 17 • Toccata in C major, Op. 7

CD 3 • 8.571292

Kreisleriana, Op. 16 • Blumenstück in D flat major, Op. 19 •
 Carnival de Vienne, Op. 26

CD 4 • 8.571298

Bunte Blätter, Op. 99 • Fantasiestücke, Op. 12

CD 5 • 8.571301

Papillons, Op. 2 • Carnaval, Op. 9 • Arabeske in C major,
 Op. 18 • Waldszenen, Op. 82

CD 6 • 8.571305

Piano Quintet in E flat major, Op. 44 • Symphonic Etudes,
 Op. 13
 Borusan Quartet

CD 7 • 8.550885

Robert Schumann Kinderszenen, Op. 15 • **P.I. Tchaikovsky**
 Album for the Young, Op. 39 • **Claude Debussy** Children's
 Corner, L. 113

CD 8 • 8.571308*Radio recordings 1949*

Radio interview • **Ph. E. Bach** Solfeggietto • **François Couperin** Soeur Monique • **François Couperin** Tic-Toc-Choc • **J.S. Bach** Prelude et Fugue (Book 1/5) • **Ludwig van Beethoven** Bagatelle • **Claude Debussy** Children's Corner - Gradus ad Parnassum

Radio recordings 1953

Radio introduction • **Domenico Scarlatti** Sonate •
J.S. Bach Fantaisie Chromatique et Fugue • **Claude Debussy**
 Children's Corner - Le petit Berger • **Johannes Brahms**
 Intermezzo, Op. 118 No. 6

*Studio recording 1959***Robert Schumann** Fantasiestücke, Op. 12

RACHMANINOV EDITION

8.501065

CD 1 • 8.554477

Concerto No. 1 in F sharp minor, Op. 1 • Concerto No. 4 in G minor, Op. 40 • Rhapsody on a Theme of Paganini, Op. 43

Antoni Wit, Polish National Radio Symphony Orchestra

CD 2 • 8.554376

Concerto No. 2 in C minor, Op. 18 • Concerto No. 3 in D minor, Op. 30

Antoni Wit, Polish National Radio Symphony Orchestra

CD 3 • 8.550348

Préludes, Op. 23 • Morceaux de Fantaisie, Op. 3

CD 4 • 8.550466

Sergei Rachmaninov Preludes, Op. 32 • **Fritz Kreisler** Liebesleid, Liebesfreud (transcribed for piano by Rachmaninov)

CD 5 • 8.550347

Etudes-Tableaux, Op. 33 • Etudes-Tableaux, Op. 39

CD 6 • 8.553003

Sonata No. 1 in D minor, Op. 28 • Sonata No. 2 in B flat minor, Op. 36 (original version, 1913)

CD 7 • 8.550349

Sonata No. 2 in B flat minor, Op. 36 (revised version, 1931) • Variations on a Theme of Corelli, Op. 42 • Moments Musicaux, Op. 16

CD 8 • 8.554426

Variations on a Theme of Chopin, Op. 22 • Moment Musical, Op. 16 (1940) • Lento in D minor • Canon in E minor • Fugghetta in F major • Morceau de fantaisie in G minor • Pièce in D minor • Fragments • Oriental sketch • Prélude in F major • Prélude in D minor

CD 9 • 8.553004

Three Nocturnes • Four Pieces • Morceaux de salon, Op. 10

CD 10 • 8.550978

Piano Transcriptions and Arrangements

J.S. Bach Prelude, Gavotte, Gigue • **Franz Schubert** Wohin • **Felix Mendelssohn** Scherzo from “A Midsummer Night’s Dream” • **Franz Liszt** Hungarian Rhapsody No. 2 • **Modest Mussorgsky** Gopak • **Georges Bizet** L’Arlesienne - Minuetto • **Nikolai Rimsky-Korsakov** Flight of the Bumble-Bee • **P.I. Tchaikovsky** Lullaby • **Sergei Rachmaninov** Daisies, Lilacs, Dance of Young Gypsy Maidens from “Aleko” • **Fritz Kreisler** Liebesleid, Liebesfreud • **Franz Behr** Polka W. R. • **Sergei Rachmaninov** The Star Spangled Banner

BONUS CD

Idil Biret’s debut performance in the US on the day of President Kennedy’s assassination, 22 November 1963

Broadcast by WGBH, Boston, on 22 November 1963

• Concerto No. 3 in D minor, Op. 30 • Re-broadcast by WQXR, New York, 23 November 1963

CONCERTOS & SOLO MUSIC EDITION • 8.501207

CD 1 • 8.571271

Pyotr Ilyich Tchaikovsky

Concerto No. 1 in B flat minor, Op. 23 • Concerto No. 3 in E flat major, Op. 75

Emil Tabakov, Bilkent Symphony Orchestra

CD 2 • 8.571280

Pyotr Ilyich Tchaikovsky

Concert Fantasy in G major, Op. 56* • Concerto No. 2 in G major, Op. 44 (original version)

José Serebrier *, Emil Tabakov, Bilkent Symphony Orchestra

CD 3 • 8.550334

Camille Saint-Saëns

Concerto No. 2 in G minor, Op. 22 • Concerto No. 4 in C minor, Op. 44

James Loughran, The Philharmonia Orchestra

CD 4 • 8.571272

Camille Saint-Saëns

Concerto No. 5 in F major, “Egyptian”, Op. 103

Maurice Ravel

Concerto in G major • Concerto for the Left Hand in D major

Jean Fournet, Bilkent Symphony Orchestra

CD 5 • 8.571332

Jules Massenet

Concerto in E flat major*

César Franck

Variations symphoniques • Les Djinns

Alain Pâris, Bilkent Symphony Orchestra

* Irina Nikotina, violin solo

CD 6 • 8.571270

Robert Schumann

Concerto in A minor, Op. 54

Edvard Grieg

Concerto in A minor, Op. 16

Antoni Wit, Bilkent Symphony Orchestra

CD 7 • 8.571333**Franz Schubert**

Sonata No. 13 in A major, D. 664 • Sonata in F minor (unfinished), D. 625 • Impromptu in G flat major, D.899
No. 3 • Fantasy in C major, "Wanderer", D. 760

CD 8 • 8.550725**Hector Berlioz**

Symphonie fantastique (transcribed for piano by Liszt)

CD 9 • 8.571302**Alexander Scriabin**

Etude in C sharp minor, Op. 2 No. 1 • Twelve Etudes, Op. 8 •
Eight Etudes, Op. 42 • Fantasie in B minor, Op. 28

CD 10 • 8.571334**Alexander Scriabin**

Sonata No. 6, Op. 62 • Sonata No. 7, "White Mass", Op. 64 •
Sonata No. 9, "Black Mass", Op. 68 • Sonata No. 10, Op. 70

Maurice Ravel

Gaspard de la nuit

CD 11 • 8.571340**Modest Mussorgsky**

Pictures at and Exhibition

Alexander Glazunov

Sonata No. 2 in E minor, Op. 75

Mily Balakirev

Islamey

CD 12 • 8.571342**César Franck**

Prélude, aria et final • Prélude, choral et fugue

Gabriel Fauré

Theme et variations, Op. 73

Charles-Valentin Alkan

Le chemin de fer, Op. 27

Busts on the cover are (clockwise from top) Saint-Saëns,
Tchaikovsky, Franck and Scriabin

20th CENTURY PIANO EDITION • 8.501504

CD 1 • 8.571321**Bela Bartok**

Romanian Folk Dances Nos. 1-6, Sz. 56 • Suite Op. 14,
Sz. 62 • Mikrokosmos Book VI, Nos. 148-153: Six Dances in
Bulgarian Rhythm • Allegro Barbaro, Sz. 49 • Concerto
No. 2, Sz. 95 • Two Elegies, Sz. 41

CD 2 • 8.571322**Sergei Prokofiev**

Sonata No. 2 in D minor, Op. 14 • Sonata No. 7 in B flat
major, Op. 83 • Concerto No. 3 in C major, Op. 26

CD 3 • 8.571323**Igor Stravinsky**

The Firebird (transcribed for piano by Stravinsky) • Les
cinq doigts • Pétrouchka - 3 scènes (transcribed for piano by
Stravinsky)

CD 4 • 8.553353**Pierre Boulez**

Sonatas Nos. 1, 2, 3

CD 5 • 8.555777**György Ligeti**

Etudes Book I (I-VI), Book II (VII-XIV), Book II (XIVa.
Coloana fara sfarsit)

CD 6 • 8.571324

Alban Berg Piano Sonata, Op. 1 • **Anton Webern** Variations,
Op. 27 • **Arnold Schönberg** Piano Concerto,
Op. 42 • **Niccolò Castiglioni** Cangianti • **Leo Brouwer**
Sonata "Piano e Forte" • **İlhan Mimaroglu** Session

CD 7 • 8.573201**Paul Hindemith**

Concert Music for Piano, Brass and Two Harps,
Op. 49 (1930)* • Theme with Four Variations (The Four
Temperaments) for Piano and Strings (1940)

* Olivia Coates and Chelsea Lane, harps

CD 8 • 8.573202**Paul Hindemith**

Piano Music with Orchestra (for piano left hand), Op. 29 •
Chamber Music No. 2 for Piano, Quartet and Brass, Op. 36
No. 1 • Concerto for Piano and Orchestra

CD 9 • 8.571325**Alexander Scriabin**

Sonata No.10, Op. 70 • Five Preludes, Op. 74

Nikolai Miaskovsky

Sonata No. 2, Op. 13 • Sonata No. 3, Op. 19

Dmitry Shostakovich

Concerto No. 2, Op. 102

André Boucourechliev

Archipel IV

CD 10 • 8.571325**Wilhelm Kempff****Transcriptions and Compositions**

J.S. Bach Choral Preludes (BWV 29, 147, 307, 659, 727, 734, 751) and Siciliano from Flute Sonata in E flat major • **G.F. Händel** Menuet in G minor • **J.S. Bach** Choral Preludes (BWV 639, 645) and Largo from Concerto in F minor • **C.W. Gluck** Orpheus and Eurydice, Ballet Music, “Reigen der seligen Geister” • **W.A. Mozart** Pastorale variée, K. 209b • **Wilhelm Kempff** Italian Suite, Op. 68 and Sonata, Op. 47

CD 11 • 8.571326**Maurice Ravel**

Miroirs • Gaspard de la nuit • La Valse

CD 12 • 8.571327**Gabriel Fauré**

Nocturne No. 13

Maurice Ravel

Le Tombeau de Couperin

Claude Debussy

Children’s Corner Suite • Images (selections: Reflets dans l’Eau, Hommage a Rameau)

Jean Françaix

Piano Sonata (dedicated to Idil Biret)

CD 13 • 8.571328**Ahmed Adnan Saygun**

Piano Concerto No. 1, Op. 34 • Twelve Preludes in Aksak Rhythms, Op. 45 (dedicated to Idil Biret)

Ulvi Cemal Erkin

Piano Concerto in D minor (1942)

CD 14 • 8.571329**Ateş Pars**

Piano Concerto No. 1, Op. 64 • Sonata for Viola and Piano, Op. 57*

Michael Tippett

Piano Concerto (1955)

* Ruşen Güneş, viola

CD 15 • 8.571330**Ertuğrul Oğuz Fırat**

A Tribute to Franz Liszt • Six Movements for the Piano

**LP ORIGINALS EDITION
(1959-1986) • 8.501402****CD 1 • 8.571279 (Original LP: Pretoria 30 CL 8015)****Robert Schumann**

Fantasiestücke, Op. 12

Johannes Brahms

Intermezzi, Op. 117

CD 2 • 8.571295 (Original LP: Vega C 30 A 345)**Johannes Brahms:**

Variations and Fugue on a Theme by Handel, Op. 24 • Variations on a Theme by Paganini, Op. 35 (Books I & II)

CD 3 • 8.571296 (Original LP: Vega C 30 A 346)**Sergei Prokofiev**

Piano Sonata No. 7, Op. 83

Béla Bartók

Romanian Folk Dances, Nos. 1-6, Sz. 56 • Suite, Op. 14, Sz. 62 • Mikrokosmos Book VI, Nos. 148-153: Six Dances in Bulgarian Rhythm • Allegro barbaro, Sz. 49

CD 4 • 8.571299 (Original LP: Vega 30 MT 10.214)**Ludwig van Beethoven**

Sonata No. 15, “Pastoral”, Op. 28

Johannes Brahms

Klavierstücke, Op. 76

CD 5 • 8.571289 (Original LP: Decca 7.143)**Sergei Rachmaninov**

Six Moments musicaux, Op. 16 • Variations sur un thème de Corelli, Op. 42 • Préludes, Op. 32

CD 6 • 8.571277 (Original LPs: Atlantic/Finnadar SR 9004, SR 9008)**Alban Berg** Piano Sonata, Op. 1 • **Anton Webern** Variations, Op. 27 • **Pierre Boulez** Piano Sonata, No. 2**CD 7 • 8.571274 (Original LP: Atlantic/Finnadar SR 9013)****Maurice Ravel**

Sérénade grotesque • Gaspard de la nuit

Igor Stravinsky

Les cinq doigts • Valse pour les enfants • Pétrouchka - 3 scènes

CD 8 • 8.571275 (Original LP: Atlantic/Finnadar SR 125)**Frédéric Chopin**

Mazurka in A minor, Op. 17 No. 4 • Mazurka in B major, Op. 56 No. 1

Alexander Scriabin

Sonata No. 10, Op. 70

Sergei Prokofiev

Sonata No. 2 in D minor, Op. 14 • Sonata No. 7 in B flat major, Op. 83

CD 9 • 8.571276 (Original LP: Atlantic/Finnadar SR 9021)

André Boucourechliev

Archipel IV

Niccolo Castiglioni

Cangiante

Leo Brouwer

Sonata “Pian e Forte”

İlhan Mimaroglu

Session

CD 10 • 8.571284 (Original LP: Atlantic/Finnadar SR 9023)

Hector Berlioz

Symphonie fantastique (transcribed for piano by Liszt)

CD 11 • 8.571281 (Original LP: Atlantic/Finnadar SR 9029)

Nikolai Miaskovsky

Sonata No. 2, Op. 13 • Sonata No. 3, Op. 19

Franz Liszt

Nuages Gris • Lugubre Gondola, No. 1

Alexander Scriabin

Five Preludes, Op. 74

Sergei Rachmaninov

Prelude, Op. 3 No. 2

CD 12 • 8.571278 (Original LP: Atlantic/Finnadar SR 9035)

Gustav Mahler

Quartet for Piano and Strings

César Franck

Quintet for Piano and Strings

London String Quartet

CD 13 • 8.571283 (Original LP: Atlantic/Finnadar 90460-1-E)

Ludwig van Beethoven

Sonata in C minor, “Pathétique”, Op. 13 • Sonata in B flat major, “Hammerklavier”, Op. 106

CD 14 • 8.571256 (Original LP: EMI/HMV 27 0480 1)

Ludwig van Beethoven/Franz Liszt

Symphony No. 4, Op. 60 • Symphony No. 5, Op. 67

75th ANNIVERSARY CONCERT (DVD) • 2.110567

Live in concert, İstanbul, 17 November 2016

Paul Hindemith Concerto for Piano and Orchestra • **Sergei Rachmaninov** Rhapsody on a Theme of Paganini, Op. 43 • **Encore: Robert Schumann** Traumes Wirren

Toshiyuki Shimada, Borusan İstanbul Philharmonic Orchestra

BONUS

Live in concert, New Haven, 18 February 2012

Paul Hindemith Theme with Four Variations (The Four Temperaments) for Piano and Strings • **Franz Liszt** Piano Concerto No. 1 • **Encore: Franz Liszt** Gnomenreigen

Toshiyuki Shimada, Yale Symphony Orchestra

BONUS

Short Documentary Idil Biret at Yale University

İdil Biret with producer of her EMI LPs and IBA/Naxos CDs, Michel Devos in Namur, Belgium, 2017
İdil Biret, EMI plaklarının ve IBA/Naxos CD'lerinin prodüktörü Michel Devos ile, Namur, Belçika, 2017

Idil Biret with producer of her Vega LPs, Claude Samuel in Paris, 1961

İdil Biret, Vega plak kayıtlarının produktörü Claude Samuel ile, Paris, 1962

Idil Biret and president
İsmet İnönü of Turkey,
Ankara 1947
*İdil Biret ve Cumhurbaşkanı
İsmet İnönü, Ankara, 1947*

